

Forsvarets Høgskole

Våren 2014

Masteroppgave

Norsk strategi i Afghanistan:

*Er sammenhengen mellom politikk og bruken av militærmakt
konsistent?*

Torgeir Wåde Westrum

Forord

Av og til er det fascinerende hvordan tilfeldigheter blir avgjørende for store og viktige valg. At jeg skulle skrive en masteroppgave om strategi, var aldri i mine tanker. Likevel var det altså slik det ble, og i ettertid er jeg veldig glad for det. Strategi er et nærmest grenseløst emne, og handlingsrommet har vært enormt hva gjelder å finne en passende tematikk, vinkling og problemstilling. En bekvem frihet å ha, men ikke desto mindre skremmende. Mer enn en gang har jeg spurt meg selv hva pokker jeg tenkte med, det hadde jo vært så mye enklere å skrive om forsyningskjeder eller reservedels-problematikk, i alle fall siden jeg tross alt er logistiker? Tilfeldighetene gjorde altså likevel at det gikk annerledes. Professor Magnus Petersson spurte i fjor høst: «Hvorfor er det ikke mer strategi i norsk bruk av militærmakt?» Jeg skal ikke kjede leseren unødig med det videre forløp, men resultatet har du nå foran deg.

Det har vært et privilegium å studere ved Forsvarets Høgskole, og det faglige og personlige utbyttet har vært formidabelt. Derfor skylder jeg en stor takk til mange, noe som fort kunne ledes til en lang liste. Jeg nøyer meg derfor med å takke Forsvarets Høgskole generelt, i tillegg til mine medstudenter og øvrige kolleger som har støttet meg underveis. Imidlertid er det ikke til å komme utenom, at jeg skylder den aller største takken til min veileder, Professor Magnus Petersson. Hans enestående støtte og faglige briljans har vært avgjørende for at jeg skulle lykkes.

Strusshamn, 19. mai 2014

Torgeir Wåde Westrum

Sammendrag

Denne oppgavens hensikt har vært å studere i hvilken grad strategisk tenkning på det politiske nivå har ligget til grunn for det norske engasjementet i Afghanistan. Oppgaven baserer seg på åpne, skriftlige kilder, hvor kjennemerker på strategisk tenkning er forsøkt identifisert. Oppgaven er operasjonalisert i tre hoveddeler:

Den første definerer og avgrensner strategibegrepet på en slik måte at dette kan benyttes som analyseverktøy. Den utledede strategidefinisjonen vektlegger forekomsten av definerte mål, midler og metoder, samt konsistens i sammenhengen mellom disse. Videre vektlegges at strategi er framtidsrettet, tar høyde for den interaktive påvirkningen som andre eller motstridende viljer medfører, og at strategi forekommer i en hierarkisk nivåinndeling. Disse nivåene styrer det underliggende nivå, og understøtter det overliggende.

Den andre hoveddelen gjennomgår de innsamlede data, og redegjør for argumenter regjeringene Bondevik II og Stoltenberg II la til grunn for Afghanistan-bidragene. Herunder besvares hvorvidt, og med hvilken tydelighet mål, midler og metoder tilkjennegis i de aktuelle tekster. Argumentene for deltagelse er knyttet til tre aggregerte beveggrunner: *Militære og sikkerhetsrelaterte mål, samfunnsutvikling og gjenoppbygging, og allianseforpliktelser og resiprositetstankegang*. De formulerte mål, midler og metoder i så henseende viser generelt middels grad av tydelighet, og at argumenter innenfor beveggrunnen *allianseforpliktelser og resiprositetstankegang* generelt er de tydeligste.

Den tredje hoveddelen analyserer hvorvidt sammenhengene mellom mål, midler og metoder framstår som konsistente. Dette innenfor horisontale sammenhenger, mellom mål, midler og metoder på det samme strateginivå, og vertikalt mellom flere nivåer av strategi. Funnene indikerer at de politiske formuleringene i middels grad viser seg horisontalt konsistente, og i liten grad hva gjelder vertikale sammenhenger.

Oppgaven indikerer at formuleringer sitert aktuelle regjeringer og regjeringsrepresentanter, med unntak av vedrørende alliansehensyn, bærer lite til moderat preg av strategisk tenkning. Følgelig kan dette tenkes å indikere at de faktiske beslutningene om å bidra i Afghanistan, også har vært lite til moderat forankret i strategisk tenkning.

Abstract

This thesis examines the scope of strategic thought on the political level for Norwegian contributions to NATO Afghanistan. Thus, quotes and texts from the Norwegian government and ministers in office from 2001-2013 concerning this topic are investigated, in search of indicators of strategic thinking. The thesis defines strategy and further dissects the definition in order to provide a more comprehensive analysis of the Norwegian involvement with respect to Afghanistan. Findings indicate that arguments towards Norwegian engagement in Afghanistan can be arranged in three categories: *Military and security related goals, development and reconstruction*, and *alliance obligations and reciprocation*. Ends, ways and means mentioned within the first two categories appear as moderately concrete, but they are more concrete in *alliance obligations and reciprocation*. Horizontal consistency between ends, ways and means on the same level of strategy appear to be moderate, but less moderate vertically between levels. Conclusively, quotes and texts derived from the government and relevant ministers within the studied time frame show little to moderate signs of strategic thought. Hence, this could possibly indicate corresponding levels of strategic thought in connection with decisions regarding Norwegian contributions to operations in Afghanistan.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	7
1.1	Bakgrunn	7
1.2	Problemstilling	8
1.3	Problemstillingens relevans	9
1.4	Oppgavens struktur	10
2	Hvordan kan strategi defineres og analyseres?	10
2.1	Hva er strategi?	11
2.2	Strategiens bestanddeler	13
2.3	Konsistent og strategi	14
2.4	Strategi, policy og doktrine	15
2.5	Nivåer av strategi	16
2.6	Småstatsstrategi	18
2.7	Strategibegrepets anvendelse som analyseverktøy	19
2.8	Tilstøtende forskning og litteratur, samt forskningsdesign	21
2.9	Metoderefleksjoner	23
3	Argumenter for Afghanistan-bidragene	29
3.1	Mål	31
3.2	Midler	35
3.3	Metoder	38
3.4	Oppsummerte funn	41
4	Konsistens	44
4.1	Horisontal og vertikal konsistens	45
4.2	Resultatdiskusjon	54
4.3	Oppsummering	58
5	Konklusjon	59
6	Litteraturliste	64

1 Innledning

Det er skrevet mange bøker og artikler om strategi, og fortsatt kappes skrivekyndige om å produsere den beste definisjonen, eller publikasjonen om strategi og dens applikerbarhet i en gitt ramme og kontekst. Fra store organisasjoner til enkeltpersoner, sivile og militære på alle nivåer, akademikere, elever, næringslivsaktører, idrettsfolk, private og så videre, strategi er noe de aller fleste har et forhold til, definisjon av, eller mening om. Så hvorfor kan det være interessant med ytterligere en tekst om strategi, hva kan jeg tilføre det massive omfanget av teori og empiri som allerede finnes om strategi og dens tilstedeværelse eller fravær i fortid og nåtid? Omfanget av litteratur, definisjoner og relasjoner til strategi viser at dette er noe man aldri blir helt klok på, og ingen kan hevde seg utlært innenfor. Mange vil imidlertid si seg enige i at man må ha en strategi, nesten uansett hvilken sammenheng det dreier seg om. I sin enkleste form benyttes ofte strategi i forståelsen av det å ha en plan for noe, det å oppnå, eller bevege seg mot et ønsket resultat. Som senere beskrevet i denne oppgaven, bør en slik plan uttrykke hvordan man kommer seg fra A til B, altså si noe om midler og metoder i den hensikt å innfri et eller flere mål.

Fra en slik synsvinkel kan det være interessant å se nærmere på det norske engasjementet i Afghanistan. Richard K. Betts (2000), professor i War and Peace Studies, benevner eksempelvis strategisk tenkning som et obligatorisk fundament for ansvarlig bruk av militærmakt. Kan politiske uttalelser vedrørende norske Afghanistan-bidrag indikere i hvilken grad strategisk tenkning har vært bakgrunn for disse?

1.1 Bakgrunn

Etter anslagene mot World Trade Center i 2001, iverksatte USA og en koalisjon av villige stater i oktober samme år «Operation Enduring Freedom» i Afghanistan (OEF-A), som blant annet hadde til hensikt å fjerne Taliban fra makten i landet. Norge bidro med hjemmel i Atlanterhavspaktens artikkel 5 fra årsskiftet 2001-2002 med soldater og materiell i Afghanistan, eksempelvis spesialstyrker, mineryddere, logistikk og jagerfly (Atlanterhavskomiteen, 2014).

FNs UNSCR 1510 gav i oktober 2003 NATO mandat til å dekke hele Afghanistan. Dette åpnet opp for en utvidelse av International Security Assistance Force (ISAF), som hittil kun hadde ansvaret for sikkerheten i og utenfor Kabul. På NATO-toppmøtet i Istanbul i juni 2004 ble det besluttet å opprette fire nye Provincial Reconstruction Team (PRT-er) innenfor området til Regional Command North (RC Nord), deriblant PRT Meymaneh, som Norge overtok ansvaret for fra september 2005. Regjeringen Stoltenberg II besluttet at norske bidrag til den USA-ledede OEF skulle avvikles, og at framtidige norske bidrag til operasjoner i Afghanistan skulle skje

innenfor rammene av ISAF. Foruten kommando i PRT Meymaneh, bidro Norge de neste årene eksempelvis med logistikelementer, et feltsykehus, en utrykningsstyrke, jagerfly, spesialstyrker, helikopterstyrke for medisinsk evakuering, og diverse spesialister til stabs- og opplæringsfunksjoner. De fleste norske militærbidrag til Afghanistan er planlagt avviklet i løpet av 2014 (Regjeringen.no, 2014a).

Norge har altså satset store ressurser i Afghanistan, både politiske, økonomiske og militære. Når slike ressurser utsettes for risiko, slitasje eller sågar forbrukes, vil en rasjonell forventning være at utbyttet rettferdiggjør innsatsen. Å etablere denne sammenhengen, er hva strategi kan bidra med. Det kan eksempelvis tenkes flere tungtveiende grunner for at Norges folkevalgte i to ulike regjeringer valgte å bidra i Afghanistan. En slik grunn kan blant andre knytte seg til behovet for å kultivere NATO-alliansens viktigste garantist for sikkerhet, USA. Beslutningene kan også være forankret i hva man ønsker å oppnå i teateret. Hvilke mål ønskes oppnådd, hvilke styrker er nødvendig, og hvordan skal disse benyttes slik at målene innfris? Det er på den annen side også mulig å tenke seg at bidrag kan avstedkomme nærmest ad-hoc, og med en snever eller ufullstendig strategisk forankring. Hva som kjennetegner det norske Afghanistan-engasjementet, kan i så henseende diskuteres. Regjeringenes representanter har rettferdiggjort norsk innsats og norske bidrag som rasjonelle og fornuftige, og strategisk forankret. Forskeren Janne H. Matlary (2012, s. 122) hevder derimot at norsk bruk av militærmakt i nyere tid ikke kjennetegnes av strategi eller strategisk tenkning. På bakgrunn av slike diametralt motstridende syn, kan det være grunn til å så nærmere på Norges engasjement i Afghanistan, og i hvilken grad strategisk tenkning kan påvises.

1.2 Problemstilling

Som jeg vil komme tilbake til i oppgavens kapittel 2, legger jeg til grunn at spørsmål om strategisk forankring er en naturlig del av vurderinger vedrørende bidrag til internasjonale operasjoner. Hva skal vi oppnå, hvordan, og med hvilke midler? Denne oppgavens problemstilling blir derfor:

I hvilken grad har strategisk tenkning ligget til grunn for norske bidrag til OEF og ISAF i Afghanistan?

Opgavens problemstilling vil jeg løse ved at følgende forskningsspørsmål besvares:

1. Hvordan kan strategi defineres og analyseres?
2. Hvilke argumenter har regjeringene Bondevik I og Stoltenberg II lagt til grunn for Afghanistan-bidragene?

3. I hvilken grad karakteriseres den norske handlemåten av konsistens?

1.3 Problemstillingens relevans

Norge deltar i skrivende stund fremdeles med militært personell og materiell i operasjoner i Afghanistan. Selv om flere forskningsarbeider vedrørende Norges Afghanistan-engasjement er produsert allerede, må det påregnes at det i de kommende år skal og vil finne sted en omfattende drøfting, utredning og evaluering av norske og andre staters bidrag til krigføringen. Operasjonene i Afghanistan er og blir således ramme for mange mulige studier; i et enormt spekter av tilnærminger, dimensjoner, perspektiver, nivåer osv. Denne oppgavens problemstilling sikter seg inn mot en nisje ved norsk strategi, som i mindre grad virker å være omtalt og forsket på. Dette utdypes nærmere i den senere litteraturgjennomgangen.

Strategi relatert til Norges militære engasjement i Afghanistan forklares ofte innenfor rammene av småstatsteori, hvor små stater støtter de store for å få goodwill tilbake. Er dette dekkende også for den norske tilnærmingen, eller foreligger det noe ytterligere rasjonale? I følge Richard K. Betts er strategi et helt nødvendig vurderingskriterium vedrørende beslutninger om bruk av militærmakt. Dette fordi militærmakt – i samspill med andre politiske virkemidler – må orkestreres på en planmessig og egnet måte, i den hensikt å oppnå politiske målsetninger (Betts, 2000, s. 5). Han påpeker derfor at de alvorlige følger som militær maktbruk kan lede til, må kunne rettfærdiggjøres også hva gjelder operasjonelle mål, midler og metoder. Betts argumenterer videre for at uten en strategisk plan kan krigføring bli formålsløs, og maktbruken vanskelig å rettfærdiggjøre. Om Betts har rett, kan det også stilles spørsmål til hvorvidt ressursbruken i tilstrekkelig grad er ansvarlig, og i tråd med statens hensikt om å ivareta befolkningens interesser. Slike spørsmål ansporer derfor til ettertanke og evaluering, i dette tilfellet vedrørende norske Afghanistan-bidrag. Kan det påvises strategisk tenkning relatert til norske militærbidrag, og i så fall ut over det småstatsteorien gir dekning for? Således kan det argumenteres for at problemstillingen har både vitenskapelig og praktisk relevans. Vitenskapelig, fordi den bidrar til å belyse strategibegrepet som sådan, samt dets applikerbarhet vedrørende Norges militære engasjement i Afghanistan. Praktisk, fordi mine funn kan kaste ytterligere lys over hvorvidt strategisk tenkning preger det norske Afghanistan-engasjementet. Det er dessuten mulig at funn i så henseende kan overføres eller i noen grad generaliseres, vedrørende Norges andre, sikkerhetspolitiske engasjementer.

1.4 Oppgavens struktur

Foruten den innledende delen, består oppgaven av fire hoveddeler: Først kapittel 2, viet til strategibegrepet og metoderelaterte aspekter. Deretter kapittel 3, viet til å gruppere relevante uttalelser fra representanter for de sittende regjeringer i kategoriene mål, midler og metoder. I kapittel 4 analyseres uttalelsene fra kapittel 3, og i kapittel 5 følger en oppsummering og konklusjon.

2 Hvordan kan strategi defineres og analyseres?

Dette kapitlet besvarer oppgavens forskningsspørsmål 1, som gjengitt i kapitlets overskrift. I de påfølgende underkapitler vil jeg gjøre rede for strategibegrepet, og således etablere dette som et fundament for det videre arbeidet med oppgaven. Først vil jeg gjøre rede for en grunnleggende forståelse av strategibegrepet. Begrepsforståelsen er avgjørende for vurderinger og skjønn jeg benytter i det påfølgende, både vedrørende datainnsamling og senere i forbindelse med analyse av data. Deretter vil jeg bryte strategibegrepet opp i bestanddelene mål, midler og metoder, som er indikatorene jeg leter etter under datainnsamlingen. Indikatorene legger jeg dessuten til grunn for kategorisering av innsamlede data i kapittel 3, og omtaler tidvis disse samlet som de tre *strategikomponentene*. Videre vil jeg utdype hvordan strategi er uløselig knyttet til begrepet om rasjonalitet, etter som dette er en vesentlig forutsetning for strategisk handling. De senere vurderinger av hvorvidt sammenhengene mellom strategikomponentene er konsistente, hviler på forutsetningen om rasjonalitet i vurderinger og beslutninger.

Etter å ha beskrevet et slikt strategisk fundament, vil jeg fokusere på to begreper som ofte forveksles med strategi. Disse er policy og doktrine, som er hyppig forekommende begrepslektninger relatert til strategi og militær maktbruk. Begrepene kommer til nytte i forbindelse med oppgavens analyse og konklusjon. Deretter beskriver jeg småstatsstrategi, da dette gir forklaringskraft til små staters vurderinger og handlemåter, relativt til andre små og store stater eller allianser. Småstatsstrategi benyttes også som argument i oppgavens analyse. Nest sist i kapitlet følger en oppsummering av strategiens nevnte aspekter og relaterte begreper, og en beskrivelse av hvorledes strategikomponentene er tenkt benyttet i det påfølgende som analyseverktøy.

Litteraturgjennomgangen som følger helt til slutt, har til hensikt å peke ut tilstøtende forskning, som i større eller mindre grad berører, eller er relevant for denne oppgaven. Dette er ment å vise hvorledes andre forfattere også berører mitt tema, men uten fullt ut å besvare spørsmålene jeg

stiller. Disse arbeidene har varierende grad av overlapp med deler av min oppgave, noe jeg trekker på der det er mulig.

2.1 Hva er strategi?

Strategi ble som begrep benyttet i Europa fra slutten av 1700-tallet, og ble særskilt aktualisert av det 19. århundres militærteoretikere. Siden den gang har strategibegrepet blitt trukket inn i ethvert tenkelig fora og fagfelt. Det benyttes nå innenfor utallige domener, være seg nasjonalt eller internasjonalt, politisk, militært eller kommersielt, offentlig eller privat, foruten en lang rekke andre sammenhenger. I vår tid har omtrent enhver tenkelig organisasjon, avdeling, bedrift eller privatperson en eller annen strategi, være seg for salg, personalpolitikk, eller andre skrevne og uskrevne kontekster. Således er strategi blitt et moteord, som etter hvert er utvannet til å bety nærmest «[...] alt – og dermed ingenting» (Diesen, 2012a, s. 7). Derfor har strategibegrepet også mangfoldige definisjoner, til og med om vi holder oss i den militære sfære (Wedin, 2009, s. 15-16). Fremdeles er strategibegrepet uansett en viktig del av militærteorien, som tjener til å forstå historiske hendelser, så vel som å vise vei i framtiden.

Strategibegrepet har tross dets mangfoldige uttrykk og definisjoner en felles kjerne og utgangspunkt: Det knytter seg til framtiden (Strachan, 2011, s. 1281), og hvordan nåtidig tilstand kan påvirkes slik at en framtidig tilstand blir slik man ønsker. Strategi omhandler altså hvor man skal, hvilken vei man skal ta for å komme dit, og hvordan. Å definere mål, midler og metoder er således en vesentlig del av det å utvikle strategi. Dette kan i mange tilfeller gjøre operasjonalisering av strategi vanskelig, etter som det ikke nødvendigvis er slik at enhver form av strategi lar seg dekomponere til mål, middel og metode, eller avgrense i tid og rom (ibid.). Elinor Sloan (2012, s. 1-2) fremmer i så henseende Clausewitz' berømte strategidefinisjon. Der omtaler Clausewitz slagets funksjon for krigen, underforstått at krigen vinnes ved å slå motstanderen i utvalgte slag. En vanlig fortolkning av Clausewitz' definisjon er at den foruten faktisk bruk av makt også inkluderer trusler om maktbruk. Dette hentyder i følge Sloan på at også andre virkemidler enn selve maktbruken er relevant for krigens utfall, eksempelvis øvrige politiske virkemidler. En slik forståelse er i følge Sloan sammenfallende med begrepet Grand Strategy, og således at det kan forstås som summen av de politiske grep en stat tar for å underbygge statens sikkerhet (ibid.). Militær maktbruk, eventuelt implisitt eller eksplisitt trussel om bruk av slik makt, er derfor noen blant flere av statens utenriks- og sikkerhetspolitiske virkemidler innenfor den overordnede Grand Strategy. Dette kan også sies å gjelde for stater som ikke har en definert Grand Strategy. Janne Haaland Matlary benytter således som eksempel at flere europeiske land generelt bidrar i NATO-operasjoner for å kultivere forholdet til USA, og at

dette er en type sikkerhetspolitisk oppførsel som faller inn under Grand Strategy-begrepet (Matlary, 2012, s. 117).

Å definere optimale midler og metoder kan være vanskelig, all den tid vanskeligheten med å spå framtiden øker jo lenger unna den er. Som Strachan påpeker, har de siste tiårs store hendelser vanskelig latt seg forutse eller spå, selv på relativt kort sikt. Slike er eksempelvis Berlinmurens fall, Irak-krigene, 9/11 og den påfølgende invasjonen i Afghanistan, eller hendelsene i Egypt, Libya, Syria og Ukraina. Hvordan kan man operasjonalisere strategi slik at den tar høyde for slike begivenheter og eventualiteter? Dette spørsmålet kan virke nærmest umulig å svare på, og indikerer at strategi med lang tidshorisont vanskelig kan bli annet enn visjonær. Strachan viser at begrepene Grand Strategy og National Strategy benyttes om hverandre i Europa, og har tidshorisonter fra minimum 10 og opptil 30-35 år (2011, s. 1281-1282). Med slike horisonter virker det ytterligere innlysende at strategi som et uttrykk for det å applikere mål-middel-metode blir en meget vanskelig eksersis.

Videre bruker Strachan (2011) eksempelet med forskjellen mellom Grand Strategy og Military Strategy for å vise hvordan tidsperspektivet påvirker strategiens konkretiseringsgrad. Grand Strategy kan i følge ham tolkes som en generell visjonær idé om hvordan framtiden skal se ut, og således er mer en tenkemåte enn en handlemåte. Derimot hevder han at Military Strategy er mer konkret, og knytter seg til spesielle situasjoner. Dermed kan det lettere defineres handlemåter for å innfri fastsatte mål, og å finne midler og metoder som er egnet til å nå målene. Fra denne retorikken kan det i tråd med forrige avsnitt argumenteres ytterligere for at strategi har dimensjoner knyttet til tid og rom, hvor økende tidsperspektiv og et mer uavgrenset virkeområde hindrer strategi fra å være eller bli konkret. Den blir derimot mer visjonær, overordnet og geografisk frikoblet, jo lenger fram i tid vi ser.

Om Grand Strategy og National Strategy grunnet det langsiktige perspektivet virker begrepsmessig upresise og åpne, kan Militærstrategi, på et tenkt nivå under Grand Strategy, muligens la seg forklare mer eksplisitt. Denne kan defineres som en plan for hvordan militærmakt benyttes for å oppnå politiske mål (Høiback, 2011, s. 18), i tråd med Clausewitz' klassiske tilnærming til militærmakt som utøvelse av politikk med militære virkemidler (ibid.). Således innebærer strategibegrepet operasjonalisering av politikk, der et blant flere av virkemidlene er militærmakt. Formålet med militærmakten blir da å utnytte denne slik at politisk gevinst kan oppnås, være seg direkte eller indirekte; i forsvar, beredskap eller angrep. Spørsmålet blir altså hvordan militærmakten best kan benyttes, for å innfri de politiske målsetninger. Svaret avhenger blant annet av det system, den stat eller vilje man søker å påvirke,

som konkurrerer med vår egen vilje. Med andre ord: «*Strategi er å finne en fornuftig balanse mellom (spesielt betydningsfulle) mål, midler og metoder, ofte i en situasjon preget av konkurranse*» (Høiback, 2011, s. 40). Konkurranseselementet underbygges også av Matlarys definisjon; «Jeg definerer strategi som en *plan for den interaktive logikken med motstandere eller motstand* for å nå det målet man har satt seg» (Matlary, 2012, s. 116). En vilje i opposisjon til vår egen, underforstått et element av konkurranse, er altså vesentlig. Dette er hva Matlary benevner som strategiens interaktive karakter; den må ta høyde for hvordan egne og motstanderens trekk påvirkes av hverandre i en lang rekke trekk. Siden det er vanskelig – om ikke umulig – å kjenne til fullt ut hvilke tanker og planer en motstander har, kan vi derfor bare forsøksvis anta noe om hans rasjonale, intensjoner, og dermed om hans kommende trekk. Man kan derimot stadig evaluere hvorvidt strategien innebærer en fornuftig balanse mellom mål, midler og metoder slik Høiback beskriver. Fornuftighet og rasjonalitet som begreper kommer jeg senere tilbake til.

Høiback (2011, s. 62-70) beskriver for øvrig en rekke strategibeslektede begreper, hvorav enkelte overlapper med strategi, mens andre har tilhørighet i strategibegrepets nærområde. Uten å gå inn på alle disse, vil jeg likevel beskrive policy og doktrine nærmere. Dette fordi disse ofte forveksles med strategi, og sågar tidvis benyttes som en erstatning for strategi (ibid.).

2.2 Strategiens bestanddeler

I forhold til det politiske prosjektet, er strategi den ordlyd styresmaktene gir som beskrivelse for hvordan målsetningene best kan innfris (Wedin, 2009, s. 17). Dette «hvordan» impliserer derfor at strategien også sier noe om hvilke midler og metoder som anses fordelaktige til å lede fram mot målene. Mål, midler og metoder bindes sammen ved at de er gjensidig funksjonelle, akseptable og realistiske. Dersom eksempelvis midlene er utilstrekkelige, kan måloppnåelse vise seg urealistisk. Tilsvarende må metoder også være akseptable, etter som bruk av uakseptable metoder kan få uønskede bivirkninger eller konsekvenser (ibid.). At de skal være gjensidig funksjonelle betyr ikke bare at verktøy og fremgangsmåte må være egnet i forhold til jobben som skal gjøres, men også at det kan være nødvendig å dimensjonere målene ut i fra tilgjengelige midler og metoder. Det er eksempelvis lite fruktbart å sette seg mål man ikke har ressurser til å nå. Således kan mangler ved midler og metoder muligens avhjelpes på kreative og dynamiske måter, men de kan likevel vise seg å være dimensjonerende for hvilke mål det er mulige å nå, eller innfri.

I en militær kontekst vil måten man kombinerer midler og metoder på, knytte seg til de hensikter og målsetninger man har, på taktisk, operasjonelt eller politisk nivå. Dette utdypes videre i neste

kapittel, om nivåer av strategi. Ved å etablere en plan og som knytter mål til midler og metoder, har man ikke bare konkretisert hvordan målene skal innfris, men også etablert en prosessbeskrivelse som leder til måloppnåelse. Dermed kan avvik til prosessen lettere identifiseres underveis, noe som muliggjør tidligere korrigerende av planen, eller iverksettelse av alternativt planverk. Etter som det er grunnleggende for militærmakten å forholde seg til omskiftelige situasjoner og kontekster, er det også grunnleggende å opprettholde en fleksibilitet som tar hensyn til flest mulig eventualiteter. Dette muliggjør i større grad at militærmakten kan beholde initiativet i teateret, og selv styre begivenhetene snarere enn å bli styrt. Militære organisasjoner foretrekker generelt offensive doktriner for å unngå å havne i slike reaktive posisjoner (Posen, 2009, s. 23-25), og doktrinene er således beskrivende for metoder som sammen med midler leder til de strategiske målsetningene.

2.3 Konsistent og strategi

Etter som strategi kan defineres som «læren om sammenhengen mellom mål og midler» (Diesen, 2012a, s. 7), kan vi forutsette at denne sammenhengen er konsistent, altså at den er rasjonell. Det vil si at midler, via metode, på en fornuftig måte er knyttet til målet. Siden rasjonalitet er å anse som inherent i konsistentbegrepet, benytter jeg videre i oppgaven dette som et uttrykk for rasjonalitet. Dog vil jeg også benytte ordet *konsistens*, etter som adverbet *konsistent* ikke er kvantifiserbart. Derfor benytter jeg tidvis også ordet *konsistens* i denne oppgaven som et uttrykk for graden av konsistent sammenheng, der dette er hensiktsmessig. Ordet rasjonalitet stammer fra «ratio» på latin, og som betyr fornuft (Gilje & Grimen, 1995, s. 1994), og rasjonalitetens utgangspunkt er at mennesker er fornuftige og tar fornuftige valg. Et rasjonelt valg innebærer å ta hensyn til den tilgjengelige informasjon og kunnskap som foreligger på beslutningstidspunktet, i den hensikt å maksimere nytteverdien av valget (ibid., s. 204-205). Med andre ord vil et rasjonelt valg knyttet til strategi bety at man tar velbegrunnede beslutninger vedrørende de midler og metoder som antas å ha det største potensiale til å innfri målsetningen. Det betyr også at en avgjørelse som i ettertid virker ufornuftig, likevel kunne være fornuftig da den ble tatt. Informasjon som ikke kom til vurdering på beslutningstidspunktet svekker således ikke valgets rasjonalitet. For øvrig kan det etterskuddsvis være svært vanskelig å evaluere rasjonaliteten i valg, beslutninger og handlinger, all den tid vi vanskelig kan få en uttømmende oversikt over de faktorer aktøren vektla. Det kan eksempelvis godt tenkes at andre forhold var av betydning for beslutningen, enn kun de eksplisitte som senere lar seg gjenfinne. Slike kan ha vært aktørens personlige preferanser, usagte oppfatninger, fortolkninger og slutninger som sågar kan ha vært feilaktige. For aktøren kan de imidlertid på beslutningstidspunktet - og siden - ha

framstått som relevante, riktige og konsistente, både i objektiv og subjektiv forstand. Aktøren kan dessuten i noen grad ha lagt en annen type rasjonalitet til grunn, enn alene den formålsrasjonalitet vi forutsetter. Som Gilje og Grimen (1995, s. 208) nevner, finnes det også andre former for rasjonalitet. Disse holdes i fortsettelsen av denne oppgaven utenfor. Vi må imidlertid derfor, og i tråd med barmhjertighetsprinsippet, (ibid., s. 195) legge til grunn at aktøren opptrådte fornuftig og rasjonelt, ut i fra den informasjon vedkommende hadde tilgang til og oversikt over.

2.4 Strategi, policy og doktrine

Begrepene policy og strategi benyttes ofte om hverandre, og noe som bidrar til at de begge vannes ut og misforstås. Politikere bruker i følge Matlary begrepene synonymt, og omtaler gjerne prinsipper og handlingsregler som strategi, noe som snarere er å anse som policy (Matlary, 2012, s.114-115; Høiback, 2011, s.66). Forskjellen er at der strategi tar høyde for motstanderens vilje og mottrekk, har ikke policy en slik dimensjon. Det er derfor uheldig om strategi erstattes med policy, noe som ofte skjer fordi brukerne av begrepene ikke vet forskjellen, og er utilstrekkelig bevisste på behovet for strategisk tenkning. Slik tenkning forutsetter en logisk vurdering av egne og motstanderens mulige trekk og handlinger, i tillegg til ulogiske trekk som følge av motstanderens forsøk på å utmanøvrere oss (ibid.). Det kan imidlertid argumenteres for at policybegrepet lettere benyttes framfor strategi, dersom tilstedeværelsen i teateret i noen grad skyldes andre grunner enn det selve operasjonen tilsier (Matlary, 2012, s. 133-136). Dersom nasjonale bidrag til ISAF eksempelvis i noen grad er motivert av et behov eller ønske om å kultivere alliansepartneren USA, kan strategi myntet på å slå en motstander muligens lettere unnværes. I så tilfelle er det ikke utenkelig at en policy som bidrar til minst mulig politisk kostnad, er å foretrekke.

Hva gjelder doktriner, er dette også et begrep i slektskap med strategibegrepet. Høiback (2011, s. 63-64) påpeker at doktrine knytter seg til både strategi og taktikk, ved å formalisere metoder for å håndtere strategiske og/eller taktiske utfordringer som måtte komme. Når militær doktrine konkret kobles til sikkerhetspolitikk, har vi med militær strategi å gjøre (ibid.). Således kan en doktrine anses å være en metodebeskrivelse, som passer inn i den strategiske sammenhengen mellom mål, middel og metode. Doktrinens hensikt er derfor å planlegge med, forberede til, og innøve metode til mulig anvendelse innenfor et antatt scenario i framtiden.

2.5 Nivåer av strategi

Historisk har strategibegrepet i militær forstand hatt en lineær eller horisontal betydning i form av «[...] the use of the battle for the purposes of the war [...]», som opprinnelig tilskrives Carl Von Clausewitz (Strachan, 2010, s. 158). I den sammenheng kan man eksempelvis tenke seg at knytningen mellom midler, metoder og mål kan danne en horisontal kjede eller rekke, hvor det ene mål, ved hjelp av midler og metoder, stadig leder til det neste. Videre kan en vertikal sammenheng mellom strateginivåer bygge på disse horisontale sammenhengene mellom mål, midler og metoder. Etter hvert som delmål og hovedmålsettinger langs den horisontale rekken innfris, kan de fungere som virkemidler eller metoder for et strateginivå høyere i hierarkiet, og således tjene målsetninger på det høyere nivå. Senere militærteoretikere framstiller derfor strategi mer overgripende og vertikal; og hvordan krigens hensikt er understøttelse av politikk (ibid.). Krigføring er således ikke et mål i seg selv, men derimot et middel til oppnåelse av politiske mål innenfor en overordnet strategi. Denne vertikale tilnærmingen impliserer en forståelse av strategi som noe på tvers av flere nivåer, hvor holistisk strategi knytter militær taktikk på det laveste nivå, til statens Grand Strategy på det høyeste. Vi kan således tenke oss at strategi relatert til bruk av militærmakt finnes i hierarkisk inndelte nivåer (Betts, 2000, s. 6-7). Politikerne utformer på sitt nivå derfor en nasjonal strategi, Grand Strategy eller sikkerhetspolitikk. Til denne blir militærvesenet å anse som en underleverandør, hvor fullbyrdelse av målsetninger på det militærstrategiske nivå kan lede til politisk gevinst på det sikkerhetspolitiske nivå. Den militære ledelsen kan på sitt nivå også ha en strategi for hvordan de militære styrker brukes, struktureres, kombineres og utnyttes. På enhetsnivå innenfor militærmakten, brukes også strategibegrepet om taktikk, eksempelvis i beskrivelser av operasjonskonsepter, manøvrer og disponering av underliggende enheter. Således har de nevnte nivåer individuelle, horisontale tilnærminger til strategi innenfor sine domener, altså en forståelse av hvilke mål de kan oppnå ved applikering av de midler og metoder de råder over. Forholdet mellom disse nivåene er imidlertid avgjørende for strategi i en overordnet sammenheng, og Betts beskriver denne på følgende måte:

[...] strategies are chains of relationships among means and ends that span several levels of analysis, from the maneuvers of specific engagements through larger campaigns, whole wars, grand strategies, and foreign policies (2000, s. 6).

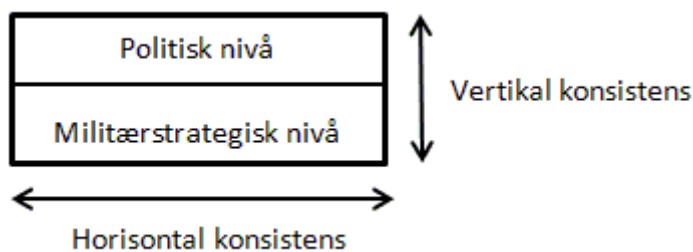
Med andre ord må strategien også si noe om hvordan disse nivåene forholder seg til hverandre, slik at de hver for seg bidrar til nivået over, så vel som å legge føringer for nivået under. Betts omtaler også disse sammenhengene som «linkages» eller «bridges», som har til hensikt å

besørge at strategielementer kan bevege seg fra det ene nivå til det andre (Betts, 2001, s. 24). Dette illustrerer Betts også på følgende måte:

Considering examples at different levels of analysis is reasonable as long as the focus remains on the linkages in the hierarchy of policy, strategy, and operations, where the logic at each level is supposed to govern the one below and serve the one above (2000, s. 6).

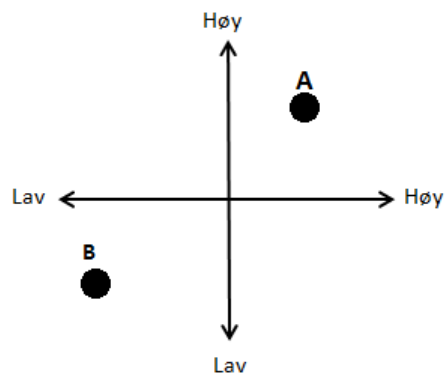
Her påpeker han at «broene» eller koblingene er det vesentlige ved analyse av strategi på flere nivå, ikke nivåene selv. Hvorvidt logikken på det enkelte nivå er styrende for det underliggende, og innfrir i forhold til det overordnede nivå, kan dermed indikere hvorvidt slike koblinger og sammenhenger er konsistente (ibid., s. 7). Strategi kan derfor anses å ha en høyere grad av fullkommenhet, dersom den ikke bare ivaretar horisontal konsistens mellom mål, midler og metoder på det aktuelle nivå, men også en vertikal konsistens mellom politikk og bruken av militærmakt. Denne sammenhengen er forsøkt illustrert i figur 1. nedenfor¹:

Figur 1, konsistens på og mellom strateginivåer

Dette kan eksempelvis illustrere at den overordnede strategiens hensikt er å beskrive hvordan operasjoner skal bidra til politikk, og hvordan militær måloppnåelse skal gi politiske resultater. I referansen til Clausewitz nevnt innledningsvis, benevnes slaget som verktøy for krigen, en horisontal sammenheng som passer i det illustrasjonen kaller Militærstrategisk nivå. Samtidig utgjør krigen som verktøy for politikken en horisontal sammenheng på det politiske nivå i illustrasjonen. Hvorvidt krigen som sådan styres av politikkenes behov, og leverer nytteverdi i så henseende, angir hvorvidt det foreligger vertikal konsistens mellom nivåene. Modellen over tar imidlertid ikke høyde for graden av slik konsistens, hverken i horisontal eller vertikal forstand. I den neste modellen ved siden av, er derfor disse dimensjonene forsøkt illustrert samlet i figur 2:

¹ Jeg vil takke min veileder, Professor Magnus Petersson, for å ha skissert disse modellene.

Figur 2, grad av konsistens for horisontal og vertikal strategi

Modellen illustrerer altså i hvilken grad strategien både har konsistent sammenheng mellom nivåer av strategi langs den vertikale aksene, og graden av konsistens i strategiens sammenheng langs den horisontale aksene. Markeringen **A** er et eksempel på et tenkt tilfelle av utsagn og formuleringer, som tilkjenner en høy grad av sammenheng, både innenfor det horisontale og det vertikale perspektivet. Markeringen **B** er derimot et eksempel på lav forekomst av begge disse.

2.6 Småstatsstrategi

Innenfor strategisk tenkning på statsnivå, er det en stor forskjell på stormakters og småstaters tilnærming. Dette kommer av forskjellene mellom store og små staters evne til å utøve makt over andre, subsidiært å motstå maktbruk utenfra. Stor- og småstater kan derfor ha svært ulike behov i så henseende, og følgelig forskjellig agenda. En småstat er «[...] en stat som scorer lavt i forhold til sine viktige internasjonale aktører på fire indikatorer for størrelse: Befolkning, geografisk utstrekning, bruttonasjonalprodukt og militære kapasitet» (Kjølberg & Nyhamar, 2011, s. 7). En stormakt kan på bakgrunn av høy score på disse variablene utøve innflytelse globalt, det har småstater altså mindre evne til. I tråd med småstatens begrensede evner gjør dette naturlig nok at småstatens strategiske tilnærming får et annet uttrykk, enn det en storstat kan tillate seg. Dette fordi småstaten langt på vei er avhengig av andre stater for å skaffe seg sikkerhet, noe som kan oppnås på flere måter (Kjølberg, 2007, s. 15). En av dem er eksempelvis å gå inn i en allianse slik Norge er medlem av NATO. Som medlem av en allianse, er småstaten på denne måten en importør av sikkerhet. Fra en slik betraktning kan manglende eksport til å utjevne importen fordre at småstaten «betaler» for importoverskuddet med andre midler. Et eksempel på dette formulerer Sverre Diesen med hensyn til norsk deltagelse i internasjonale operasjoner (2012b, s. 42). Han framholder at norske bidrag ikke er egnet eller ment for å være av vesentlig innflytelse eller betydning for resultatet i teateret, men først og fremst ivaretar sikkerhetspolitiske hensyn. I

så henseende gjelder ikke en ordinær logikk om mål, middel og metode som militærstrategisk fundament, men snarere at deltagelsen er en sikkerhetspolitisk, strategisk investering for å sikre framtidige sikkerhetsbehov (ibid.). Deltakelsen blir altså å anse nærmest som en medlemskontingent som sikrer fortsatt tilgang til alliansens goder, og spesielt at øvrige alliansepartneres engasjement for, og vilje til å verne om småstatens interesser opprettholdes. Således kan alliansehensyn være svært viktige i småstatsstrategien, og alene tilsi deltagelse i en operasjon hvor småstaten ellers ikke har interesser (Kjølberg & Nyhamar, 2011, s. 11). Dette benevner Barnett & Levy (1991, s. 374) som småstatens balansegang mellom farene for «entrapment» på den ene side, og «abandonment» på den andre. Om småstaten engasjerer seg eller bidrar i en operasjon hvor den ikke har interesser ut over å kultivere alliansen, kan den altså bli «fanget» av alliansens beslutninger og handlinger. Dette kan foruten generelt tap av handlefrihet eksempelvis dreie seg om at småstaten ikke uten videre kan trekke seg ut av en operasjon den først har gått inn i, og dermed pådrar seg følgekonssekvenser av, samt følgeansvar for den videre utvikling. På den annen side kan småstaten bli «forlatt» dersom den ikke etterkommer alliansens behov og krav for bidrag og deltagelse, slik at alliansepartneres engasjement og interesse for småstatens sikkerhetsutfordringer svinner hen (ibid.). I det videre hevder jeg flere ganger at alliansetilhørighet og resiprositetstankegang er uttrykk for småstatsstrategi, noe jeg også kobler til norsk sikkerhetspolitikk. Dette underslår imidlertid ikke at eventuelt andre og mer teaterspesifikke former for strategi også er sikkerhetspolitiske i sin natur (Matlary, 2012, s. 140).

2.7 Strategibegrepets anvendelse som analyseverktøy

I de foregående kapitlene 2.1 til 2.6 har jeg ved gjennomgang av utvalgt litteratur fokusert på – og redegjort for – strategi som en forsøksvis knytning mellom nåtid og en ønsket framtidstilstand. I en kontekst hvor konkurrerende viljer søker å forme framtiden, innebærer strategi en operasjonalisering og beskrivelse av veien fra nåtid til framtid. Ofte innbefatter dette operasjonalisering av handlemåter, bestående av midler og metoder som leder fram til definerte mål, både i horisontal og vertikal forstand. Samtidig kan strategi ha en vesentlig ideologisk og visjonær komponent, og snarere bli en tenkemåte enn en handlemåte. Jo mer langsiktig og overordnet strategien er, desto større blir denne komponenten. Således kan staters langsiktige strategi anses som Grand Strategy, eller National Strategy, selv om staten selv ikke nødvendigvis benytter slike strategibegrep. På nivået under Grand eller National Strategy finner vi Military Strategy, hvor militærmakt som hovedvirkemiddel på en mer spesifikk og dedikert måte benyttes for å oppnå politiske resultater. Heller ikke dette begrepet benyttes nødvendigvis av staten selv,

men jeg forutsetter at det er dekkende for strategi hvor bruk av militærmakt er hovedbestanddel. En operasjonalisering av militærstrategien kan derfor innebære å beskrive hvordan militær måloppnåelse skal understøtte politiske målsetninger som altså befinner seg på et høyere strateginivå. Dette gjør at militære mål fungerer som politiske virkemidler eller metoder i så henseende, og dermed at koblingen mellom de to strateginivåene viser noen grad av konsistens i denne vertikale sammenhengen. Koblingene er således de interessante for denne oppgaven, og oppgavens utredninger vil til tider bevege seg sømløst på tvers av strateginivåene. Dette fordi fokuset altså er forsøkt holdt på koblingene mellom strateginivåene slik Betts beskrev (2000, s. 6), og ikke på nivåene i seg selv.

Hvorvidt horisontal og vertikal sammenheng mellom mål, midler og metoder er konsistent, vil jeg drøfte på bakgrunn av rasjonalitetsbegrepet. Ordene funksjonell, rasjonell og fornuftig henger tett sammen, og peker som nevnt tidligere på graden av konsistent sammenheng mellom delene, altså om mål, midler og metoder har en logisk knytning i den hensikt å maksimere den totale nytteverdien av valgene. Således holder jeg fast ved rasjonalitetsbegrepet som knyttet til nyttemaksimering, herunder at militærmakten og bruken av denne kan vurderes i forhold til sitt bidrag til måloppnåelse. I tråd med barmhjertighetsprinsippet vil jeg imidlertid ikke innlate meg på å forklare beslutninger om – eller faktisk – bruk av militærmakt som irrasjonelle. Derimot kan det være fruktbart å analysere hvorvidt slike innehar en større eller mindre grad av konsistens.

Hvorvidt aktuell anvendelse av militærmakt er forankret i strategisk tenkning, vil også kunne belyses ved hjelp av policybegrepet. Dersom beslutningen om bruk av militærmakt er forankret i policydokumenter, altså at det ikke tas hensyn til interaksjon mellom egen og motstanderens vilje, kan det argumenteres for et fravær av strategisk tenkning. Tilstedeværelsen av policy framfor strategi kan også indikere sammenheng med småstatsteori, og at en småstat som deltar militært i operasjoner kan gjøre det av andre grunner enn et eksplisitt ønske om å påvirke situasjonen i teateret. Småstatsteori kan, som beskrevet i forrige kapittel, således fungere som en forklaringsmodell for militær deltakelse der policy lett benyttes som erstatning for teaterspesifikk strategi. Å så fall bevitner det likevel forekomst av strategisk tenkning, etter som alliansekultivering også kan være et uttrykk for småstatens strategiske erverv av egensikkerhet.

På grunnlag av disse oppsummeringer, utleder jeg derfor fire spørsmål som vil styre den videre framstillingen i oppgaven:

1. I hvilken grad er målsetninger definert og konkretisert?

2. I hvilken grad beskrives eventuelt hvilke midler som er nødvendige for å innfri målsetningene?
3. I hvilken grad beskrives eventuelt foreskrevne metoder å bidra til måloppnåelsen?
4. I hvilken grad kan det påvises en konsistent sammenheng mellom mål, midler og metoder på og mellom de strategiske nivåene?

Spørsmålene 1, 2 og 3 besvares i oppgavens deskriptive kapittel 3 om argumenter for Afghanistan-bidragene, mens spørsmål 4 drøftes i kapittel 4 om konsistens og rasjonalitet.

2.8 Tilstøtende forskning og litteratur, samt forskningsdesign

Erik Bøifot (2007) har skrevet en masteroppgave med tittelen «Det norske militære engasjementet i Afghanistan- idealisme eller egeninteresse?» Bøifot har studert de politiske begrunnelsene for norske bidrag til Afghanistan, og konkluderer med at disse hovedsakelig er forankret i behovet for å kultivere NATO, samt kampen mot terror som også kan ramme Norge. «Den politiske diskusjon i Norge har i liten grad dreid seg om hva som behøves i Afghanistan [...] men snarere om på hvilken måte Norge skal støtte NATO» (Bøifot, 2007, s. 67). Bøifot drøfter hvorvidt de sittende regjeringer fra 2001 til 2007 har argumentert langs linjer av egeninteresse eller idealisme vedrørende det norske engasjementet, men ikke eksplisitt hvorvidt dette handler om strategisk tenkning. Bøifot hevder videre at dersom hans funn er representative, tyder dette på at mål-middel analyser forekommer innenfor den norske utenrikspolitikken (ibid.). Dersom min oppgave kan bidra med å påvise forekomst av konsistente sammenhenger mellom mål, midler og metoder, kan dette eventuelt støtte eller svekke Bøifots funn. Hvorvidt strategisk tenkning kan påvises faller imidlertid utenfor Bøifots fokus på idealisme versus egeninteresse, og følgelig vil min oppgave kaste lys med en annen vikling over vårt felles tema.

Ida Maria Oma (2008) har skrevet en omfattende masteroppgave med tittelen «Internasjonal militær deltakelse. En analyse av Stoltenberg II-regjeringens sannsynlige avveininger mellom kostnader og fordeler av å imøtekomme forespørsler om styrkebidrag til International Security Assistance Force». Omas case er mer avgrenset i tid, men går vesentlig mer i dybden hva gjelder detaljer enn mitt. Oppgaven er relevant på måten den analyserer regjeringens argumentasjon for bidrag, og utenriks- og sikkerhetspolitiske motiver korrigert for hensynet til innenrikspolitikk. Altså omtaler Oma regjeringens grunner for bidrag til Afghanistan, hvilket også er min hensikt. Omas fokus var derimot hvorledes kompromisser mellom de tre regjeringspartnerne AP, SP og SV påvirket uttalelser og formuleringer rundt disse bidragene, ikke hvorvidt de tilkjennegav strategisk tenkning. Jeg benytter derfor i noen grad sammenfallende datagrunnlag som Oma,

men der Oma benytter forklaringsmodeller knyttet til det innenrikspolitiske, benytter jeg det utledede strategibegrepet som forklaringsverktøy. Således kan denne oppgaven forsøksvis fungere komplementært til Omas.

Dejan Savic (2009) har skrevet en masteroppgave med tittelen «Norwegian strategic culture: A key to understanding the Norwegian approach to the use of force». I oppgaven beskriver Savic hvordan politisk og militær elite har to ulike forståelser av hensikten med militær maktbruk. Mens politikerne knytter slik maktbruk til sikkerhetspolitikk i den videste forstand, hevder Savic at den militære elite er mer opptatt av territoriell integritet, og beskyttelse av norske egeninteresser. Denne motsetningen tyder i følge Savic på at norsk strategisk kultur mangler koherens. Savics oppgave besvarer imidlertid ikke hvorvidt strategisk tenkning preger norsk bruk av militærmakt, til understøttelse for politikk. Her kan mine undersøkelser forhåpentlig vis kaste ytterligere lys over Savics funn.

Janne Haaland Matlary (2012) har, blant mye annet, skrevet et kapittel i boken «Strategi: Mellom vitenskap, intuisjon og etikk», hvor hun argumenterer for at politikerne i småstater som Norge er svært lite opptatt av strategisk tenkning. Hun skriver også at

[...] behovet for politisk evne til strategisk ledelse av militærmakt er påtrengende i NATO i dag» samt at «[...] historisk sett er det også relativt nytt at småstater i det hele tatt er med i krigføring. Det er derfor ikke rart at politikerne er ukjente med strategisk tenkning (Matlary, 2012, s. 115-116).

Matlary konkluderer i så henseende med at mangelen på strategisk tenkning hos politikerne fører til at militærmakten mister sin funksjon relatert til tvangsdiplomati, og dermed at konflikt må bli til krig før konflikten kan løses. Selv om hun presenterer en grundig og velartikulert analyse av problemstillingen, er hennes argumenter vedrørende fravær av strategisk tenkning vedrørende ISAF-eksemplet, i stor grad forankret i Bøifots tidligere nevnte masteroppgave. Jeg vil derimot undersøke dette ytterligere, ved faktisk å studere hvorvidt aktuelle, politiske uttalelser tilkjennegir strategisk tenkning. På denne måten kan eventuelt Matlarys argumenter bekreftes ytterligere i min oppgave, subsidiært at de svekkes.

Jan Tore Nilsen (2011), har skrevet et kapittel i boken «Militærstrategi på norsk», med tittelen «Strategi og politiske prosesser». Her beskriver Nilsen hvilke prosesser som ligger til grunn for beslutninger om militære bidrag. Nilsen konkluderer med at selv om det i tilknytning til norske INTOPS-engasjementer ikke kan påvises nevneverdig grad av militærstrategisk rasjonale knyttet til disse, er militærstrategi noe som også småstater beskjeftiger seg med. Han hevder med dette at småstatens kultivering av alliansen og andre stater er uttrykk for slik militærstrategi. Nilsen

skriver vedrørende beslutninger om norske bidrag at «Få av dem [beslutningstakerne] la nevneverdig vekt på selvstendige norske militærstrategiske tanker om hva man skulle oppnå ”på bakken”» (Nilsen, 2011, s. 241). Nilsen undersøker imidlertid ikke eksplisitt forekomsten av strategisk tenkning, slik min oppgave har til hensikt. Således kan min oppgave eventuelt bidra med komplementære funn, til støtte eller svekkelse for Nilsens konklusjoner.

Denne masteroppgavens tema har som nevnt mye til felles med flere av de nevnte litteraturhenvisningene. De handler på sine vis om hvorfor Norge bidro eller bidrar i Afghanistan, og hvilke verdier, argumenter og beveggrunner som har påvirket norsk deltagelse. Forskjellen mellom disse og min oppgave, er at jeg ønsker å knytte det norske tilfellet nærmere til strategibegrepet. De øvrige tekstene sier altså mye om hvorfor Norge har engasjert seg i Afghanistan, og heri ligger de mulige kryssningene for min oppgave. De fører derimot i mindre grad dokumentasjon over hvorvidt strategisk tenkning eksplisitt har vært en relevant faktor. Var eller er norsk deltagelse i Afghanistan å anse som forankret i strategisk tenkning, eller virker slik tenkning lite framtreddende? De kommende kapitler vil søke å bringe klarhet i dette, ved at spørsmålet undersøkes systematisk.

2.9 Metoderefleksjoner

Denne oppgaven er gjennomført som et kvalitativt tilfellestudium, med en intensiv undersøkelsesdesign. Datamaterialet består av skriftlige kilder, fortrinnsvis utredninger, innstillinger og proposisjoner, eller redegjørelser gitt i Stortinget, men også avisartikler og taler. Jeg har tidligere i kapittel 2 gjort rede for strategibegrepet knyttet til bruk av militærmakt. Det påfølgende er således hovedsakelig viet til å definere strategi, og beskrive kjennetegn som senere benyttes til helt eller delvis å identifisere eller utelukke strategi i anvendt empiri. Jeg vil på bakgrunn av denne til slutt definere et analyseapparat som egner seg til å påpeke tilstedeværelse eller fravær av strategisk tenkning i det datamaterialet som senere anvendes. Først vil jeg imidlertid beskrive hvorledes datamaterialet som legges til grunn i oppgaven er valgt ut, samt si noe om dette på bakgrunn av begrepene validitet og reliabilitet.

2.9.1 Utvalg av data

Datamaterialet som ligger til grunn for denne oppgaven er hentet fra nettstedene² www.regjeringen.no, og artikkeldatabasen Atekst. Hensikten med førstnevnte database er å gi alle tilgang til offentlige dokumenter, herunder lover, rundskriv, høringer, NOU-er, rapporter, planer, referater, publikasjoner osv. (DSS, 2014a), som er relevante for ethvert innsyn eller

² I den påfølgende tekst forstår jeg nettstedene www.regjeringen.no og www.stortinget.no som databaser, og benevner dem videre både som nettsteder og databaser.

deltakelse i den demokratiske prosess (DSS, 2014b). Jeg oppfatter således dette nettstedet å gi en utfyllende tilgang til ugraderte dokumenter, som er relevante for å tilkjennegi regjeringenes prosesser, beslutninger, handlinger og så videre. Deres innhold og utsagn kan således antas med høy grad av troverdighet å representere norske myndigheter og myndighetspersoners offisielle innstilling og syn på det aktuelle tidspunkt. Jeg benytter derfor materialet fra www.regjeringen.no som primærdata

I regjeringens database³ benyttet jeg søk på stikkord, kun avgrenset i tid tilbake til oktober 2001. Dette fordi hendelsene i New York den 11. september 2001 var utløsende for den påfølgende «krigen mot terror» herunder operasjonene i Afghanistan, og således at treff med tidligere dato ikke antas å være relevante. Først benyttet jeg søkeordet, *Afghanistan*, som medførte til sammen 3616 treff på dokumenter som kunne være relevante. Jeg anså dette som et uoverkommelig antall dokumenter og tekster å gjennomgå, og innsnevret derfor søket til *afghanistan isaf OR «international security assistance force» OR «operation enduring freedom» OR oef*. Dette resulterte i 822 treff, som jeg også anså å være for mange. Ved å filtrere på utgiver, og kun se på treff utgitt av Forsvarsdepartementet⁴ og Utenriksdepartementet⁵, reduserte jeg antall treff til 678.

Hva gjelder Atekst, er den på sin side en kommersiell database som blant annet gir arkivtilgang til de fleste norske aviser (Forsvarets Høgskole, 2014). I Atekst har jeg benyttet de samme søkefraser som i www.regjeringen.no. Jeg filtrerte imidlertid vekk treff som ikke kom fra riks- eller regionsaviser. Dette medførte likevel flere tusen treff på artikler, som jeg ikke så det overkommelig å gjennomgå. Jeg filtrerte derfor ytterligere, og koblet søket til forekomst av de aktuelle forsvars- og utenriks- og statsministres navn, samt begrenset dette til artikler fra perioden oktober 2001 til desember 2013. Dette resulterte endelig i til sammen 167 treff på mulig relevante artikler. I noen tilfeller var dette artikler hvor statsrådene selv var forfattere, men hovedsakelig treff hvor journalister og kommentatorer var forfatter. I slike tilfeller lette jeg etter rene sitater fra de nevnte ministre, da skribentenes øvrige fortolkninger og meninger ikke anses relevante.

Ved å skumlese de 678 dokumentene fra www.regjeringen.no og de 167 artiklene fra Atekst, har jeg skjønnsmessig vurdert hvorvidt deler av innholdet tilkjennegir strategi, strategikomponenter,

---

³ Nettstedet www.regjeringen.no sorterer dokumenter i databasene «Dokumentarkiv», og «Regjeringen.no». Begge kan inneholde samme type dokumenter, uavhengig av tid for publisering. Den eneste forskjellen er at Dokumentarkivet inneholder dokumenter som ikke lenger oppdateres, mens oppdatering fortsatt kan forekomme vedrørende dokumentene under Regjeringen.no

⁴ 302 treff i Dokumentarkiv, og 69 treff i www.regjeringen.no

⁵ 185 treff i Dokumentarkiv, og 122 treff i www.regjeringen.no

eller formuleringer som på annen måte kunne antyde strategi eller strategisk tenkning. Dette resulterte til slutt i et 30-talls tekster, dokumenter og artikler, som oppgaven baserer seg på.

Ved å kombinere primærdata fra www.regjeringen.no med sekundærdata fra riks- og regionsaviser, har jeg forsøkt å skape en bredde i data som borger for en fruktbar analyse. Det kunne selvsagt vært anvendt andre former for kilder også, men enhver kilde har sine fordeler og ulemper hva gjelder datakvalitet. De kildevalg som er gjort knytter seg først og fremst til fremskaffelse av data med høy gyldighet, foruten at det av omfangshensyn har vært nødvendig å avgrense datatilfanget vesentlig. De anvendte primær- og sekundærdata har likevel ulik grad av troverdighet og presisjon, noe som vil være av betydning når de legges til grunn for analysen i oppgavens kapittel 4. Dette berører begrepene validitet og reliabilitet, som drøftes i det påfølgende.

En utfordring knyttet til utvalg av data må nevnes særskilt: I mine søk etter strategikomponentene mål, midler og metoder i aktuelle tekster, har jeg kommet over mange dokumenter hvor eksempelvis en av disse kan tolkes å foreligge, men at denne ikke er uttrykt videre knyttet til øvrige strategikomponenter i samme tekst. Dette eksempelvis når norske enheter i Afghanistan nevnes. Omtalen av enheten kan da tolkes å uttrykke både middel og metode, gjennom dens tilstedeværelse, og implisitte aktivitet. Dersom formålet imidlertid ikke nevnes samtidig, kan det ikke uten videre slutes at bidraget er formålsløst. Poenget er at ethvert utsagn, fra ulike opphav og kontekster, ikke kan avkrefes å være «strategisk komplett» med hensyn til forekomst og identifisering av strategikomponentene. Derfor kan heller ikke «ukomplette» utsagn uten videre tas til inntekt for en påstand om at strategi er fraværende. Om utelukkende tekster med tydelig forekomst av både mål, midler og metoder skulle legges til grunn, vil en slik positivistisk tilnærming kunne lede til svak intern gyldighet i undersøkelsene. Dilemmaet er derfor noe jeg har vært særskilt oppmerksom på, vedrørende den skjønnsmessige delen av datautvelgelsen.

2.9.2 Validitet og reliabilitet

Ved dokumentanalyse er det i følge Dag I. Jacobsen (2005, s. 167) en utfordring hvorvidt analyse av de aktuelle dokumenter og tekster faktisk måler det som er intensjonen. I mitt tilfelle består utfordringen altså i å måle i hvilken grad strategisk tenkning kan påvises eller utelukkes ved hjelp av de anvendte data. Dette berører begrepene validitet og reliabilitet. Validitetsbegrepet er i følge Jacobsen (2005, s. 19) tredelt, og består av *begrepsgyldighet*, *intern gyldighet*, og *ekstern gyldighet*. Mens *begrepsgyldighet* handler om hvorvidt vi faktisk måler det vi forsøker å måle, handler *intern gyldighet* om hvorvidt det er sammenheng mellom funn og

utvalg: Det kan eksempelvis tenkes at en eventuell sammenheng er mer korrelerende enn kausal, og dermed at undersøkelsens interne gyldighet er dårlig. *Ekstern gyldighet* omhandler på sin side hvorvidt funnene er generaliserbare, og kan overføres på andre sammenhenger og utvalg (ibid.). Videre handler reliabilitet i følge Jacobsen (2005, s. 20) om hvorvidt målemetoden er pålitelig og troverdig, noe som eksempelvis ville føre til like resultater om andre gjentok undersøkelsen med samme metode. I så tilfelle ville metoden ha en høy *pålitelighet og troverdighet*, og altså en høy grad av reliabilitet (ibid.).

En utfordring vedrørende mine dokumentundersøkelser knytter seg til *begrepsgyldighet*, og består i hvorvidt datamaterialet gir et pålitelig grunnlag for å besvare problemstillingen. Kan vi stole på at materialet gir et representativt bilde av virkeligheten? Rent teoretisk kan det eksempelvis tenkes at strategi finnes, men at det skilles mellom offentlig og skjult strategi. En hypotetisk forskjell mellom åpen og skjult strategi fordrer nærmest en antagelse om konspirasjon blant våre folkevalgte, og en slik antagelse synes lite fruktbar og farbar. Det er likevel grunn til å være åpen for at alt politikerne mener, sier, og handler etter, ikke nødvendigvis er nedtegnet og tilgjengelig som skriftlige kilder. Tilgjengelighet er dessuten en utfordring som spesielt kjennetegner dokumenter som omhandler militær maktbruk, da slike kan være unntatt offentligheten. Dette volder utfordringer, både hva gjelder kunnskap om deres eksistens, tilgang og bruk. Bakgrunn for slik gradering og hemmelighold kan eksempelvis være at strategi i motsetning til policy, som beskrevet i kapittel 2.4, i noen grad må holdes skjult for å virke. I forhold til dette poengterer Dag Ingvar Jacobsen nettopp at utfordringer i forbindelse med en dokumentundersøkelse kan være «Tilgang til dokumenter. Hvordan passer dokumentenes bruk av data til problemstillingen? Har vi kontroll over mulige feilkilder? Kan vi stole på de kildene data kommer fra?» (Jacobsen, 2005, s. 167). *Begrepsgyldigheten* i denne oppgaven utfordres altså av manglende datatilgjengelighet. Utfordringen synes likevel overkommelig, da det kan antas at offentlig strategi vil være på linje med en eventuelt skjult eller hemmelig strategi. Dermed handler ulikhetene snarere om detaljnivå enn divergens, og hva gjelder manglende tilgang på graderte dokumenter, er det et bevisst valg å holde slike utenfor.

Hva gjelder *intern gyldighet*, og hvorvidt jeg måler det jeg har til hensikt, kan utfordringen i denne oppgaven knytte seg til hvorvidt det er samsvar mellom data jeg legger til grunn, og det som rent faktisk gjøres. Dersom det ikke er samsvar mellom ord og handling, medfører det at eventuell strategisk tenkning knyttet til oppgavens case vanskeligere lar seg avdekke. Hvorvidt en slik uoverensstemmelse foreligger har imidlertid oppgaven ikke til hensikt å avdekke, men det er like fult en relevant problemstilling. Det kan videre tenkes at noe av datamaterialet er ensidig

orientert, i favør av den til enhver tid sittende regjering. Dette gjelder spesielt data fra regjeringsdatabasen, etter som det ikke er utenkelig at materiale derifra bærer et visst preg av markedsføring på regjeringens vegne. I så fall understøttes at materialet er publisert nettopp fordi det bidrar til særskilt profil eller narrativ, og eventuelt at bakenforliggende motiver påvirker det som publiseres. På den annen side kan det antas at strukturen i statsforvaltningen motvirker slike effekter. Det er en grunnleggende norm for byråkratiet at dette opptrer upartisk og nøytralt (Lægreid, 2013), underforstått at dets profesjonsutøvere forestår uhildet publisering av materiale som tilfaller offentligheten å kjenne til. Jeg legger til grunn at disse har en profesjonell og verdinøytral tilnærming til sin funksjon, og ivaretar informasjonsformidlingen i tråd med statens prinsipper (Kommunal- og Moderniseringsdepartementet, 2009). For øvrig fremhever Dag Ingvar Jacobsen at utskrifter fra eksempelvis Stortinget «[...] kan ofte være ganske objektive [...]» (2005, s. 164). Etter som vesentlige deler av mitt datamateriale har opphav nettopp i redegjørelser og annet som er sagt i Stortinget, holder jeg dette for å være meget autentisk og troverdig.

Vedrørende *ekstern gyldighet* er det ikke denne oppgavens primærhensikt å generalisere vedrørende andre tilfeller enn det faktisk studerte. Dog kan slik generalisering likevel bli mulig, som nevnt tidligere i kapittel 1.3 om problemstillingens relevans. Eksempelvis kan generalisering være relevant angående hvordan småstater opptrer i allianser, eller deres forhold til strategisk tenkning vedrørende sikkerhetspolitikk.

Hva gjelder reliabilitet, eller undersøkelsens *pålitelighet og troverdighet*, er dette en relevant faktor å ta hensyn til vedrørende denne oppgaven. Fører valg av metode eksempelvis til at jeg benytter uegnede dokumenter og data, er det overveiende sannsynlig at også oppgavens slutninger blir upålitelige. Samtidig er den anvendte metode i form av dokumentundersøkelse valgt nettopp fordi den har fortrinn framfor alternativene. Den muliggjør bruk av et stort og bredt datamateriale, og borger for velfunderte og etterprøvbare slutninger. Alternativt ville eksempelvis bruk av intervjuer medføre utfordringer hva gjelder ønsket bredde i det studerte fenomen, foruten de svakheter som generelt kjennetegner denne metoden. Et annet alternativ kunne være bruk av en kvantitativ metode, hvilket synes ytterligere fåfengt å kunne bidra til å avdekke strategisk tenkning. Som Jacobsen (2005, s. 213-124) påpeker kan det diskuteres hvorvidt begrepet reliabilitet er et fruktbart evalueringskriterium vedrørende kvalitative metoder. Det har dog uansett medført et kontinuerlig grunnlag for ettertanke, fordi det vanskelig kan utelukkes at andre kilder og data ville kunne bidra til ytterligere velfunderte svar på oppgavens problemstilling. Eksempelvis kan tekster tolkes forskjellig, beroende på forskerens

vitenskapelige kompetanse, og utgangspunkt for øvrig. Slike og andre tolkningsutfordringer behefter analysene med en viss grad av usikkerhet (Gilje & Grimen, 1995, s. 157). Dette er imidlertid utfordringer som gjelder enhver forsker i større eller mindre grad, og som jeg i likhet med andre har forsøkt å imøtekomme ved hjelp av kyndig veiledning, selvkritikk og bevissthet rundt farene for feiltolkning og overfortolkning. På bakgrunn av en bevisst holdning til de nevnte utfordringer, anser jeg derfor mine undersøkelser og påfølgende slutninger å ha en høy grad av reliabilitet, eller *gyldighet og pålitelighet*.

2.9.3 Metodisk oppsummering

Jeg har i de foregående underkapitler beskrevet hvordan data er valgt ut, redegjort for utfordringer knyttet til validitet og reliabilitet, samt beskrevet hvordan disse er imøtekommet. Dokumentundersøkelse som den valgte metode, framstår etter min mening som en god metode for å besvare oppgavens problemstilling. Den kunne eventuelt vært belyst ytterligere ved hjelp av andre verktøy i tillegg, men jeg har prioritert å bruke mine tilgjengelige ressurser på dokumentstudier, etter som dette syntes mest fruktbart. Jeg har derfor valgt å definere et analyseapparat forankret i anerkjent teori, som deretter anvendes for å påvise strategisk tenkning relativt til oppgavens case.

Både problemstillingen, analyseverktøyet, og hvorvidt funn samsvarer med verktøyets måleparametere, indikerer at skjønn kommer til anvendelse i flere deler av oppgaven. For å minimere mulige feilkilder knyttet til skjønn, har jeg vært bevisst på i størst mulig grad å forankre skjønn i anvendt teori. Jeg har dessuten vært særlig observant i forhold potensielle forskerfeil vedrørende bruken av skjønn, og da særlig vedrørende min egen forforståelse og mulige bias. For eksempel har jeg tydelig definert strategibegrepet som grunnlag for analyseapparatet, og herunder forankret strategi til anerkjent teori. Således er feilkilder relatert til bruk av skjønn forsøksvis minimert.

På tross av de nevnte utfordringer vedrørende validitet, reliabilitet, samt analyseapparatets egnethet, utfordringer knyttet til datautvalg-, skjønn og tolkning av data, anser jeg disse som overkommelige. Jeg legger derfor til grunn at det med valgt metodikk er mulig å produsere et forskningsarbeid med god relevans innenfor rammene av sannsynliggjøring. Oppgavens ambisjonsnivå blir således å sannsynliggjøre de slutninger som utledes, ikke å hevde disse som kausale og forklarende. Hvorvidt jeg har lyktes, er selvsagt opp til den kritiske leser å bedømme. Jeg håper uansett at oppgaven sammenholdt med andre arbeider kan komme til nytte som holdepunkt for kritikk eller støtte.

3 Argumenter for Afghanistan-bidragene

Dette kapittelet besvarer oppgavens forskningsspørsmål 2, vedrørende hvilke argumenter de to aktuelle regjeringer la til grunn for Afghanistan-bidragene. I kapittel 2.7 om strategibegrepets anvendelse som analyseverktøy, beskrev jeg dessuten hvordan den senere drøfting og analyse ville styres av fire forskjellige spørsmål. De tre første vil altså komme til anvendelse for å besvare det nevnte forskningsspørsmål:

1. I hvilken grad er målsetninger definert og konkretisert?
2. I hvilken grad beskrives eventuelt hvilke midler som er nødvendig for å innfri målsetningene?
3. I hvilken grad beskrives den eventuelt foreskrevne metode å bidra til måloppnåelsen?

Spørsmålene legges til grunn for en vurdering av de dokumenter som ble avdekket i tråd med beskrivelsen i kapittel 2.9.1 vedrørende utvalg av data. Dette sorteres så på henholdsvis mål, midler og metoder, i respektive underkapitler. Datamaterialet som legges til grunn har opphav i datoer fra og med oktober 2001, til og med september 2013. Disse 12 årene favner mesteparten av tiden for Norges Afghanistan-engasjement, samt regjeringstiden for regjeringene Bondevik II og Stoltenberg II. I den videre drøfting og analyse skilles det ikke på hvilken av de to regjeringene som var i posisjon på det aktuelle tidspunkt. Dette ut i fra en tese om at graden av strategisk tenkning ikke er regjeringsspesifikk. Jeg utelukker imidlertid ikke at en slik sammenheng finnes, men om dette skal vektlegges vil det kreve en mer omfattende forskningsdesign. Selv om eventuelle forskjeller med hensyn til regjeringene er interessant, er disse underordnet i forhold til oppgavens valgte problemstilling. Jeg ser derfor bort i fra denne dimensjonen.

I mitt datamateriale har jeg identifisert formuleringer vedrørende mål, midler og metoder uttalt og sitert FD, UD, og deres fremstående representanter. I noen uttalelser forekommer strategikomponentene alene, men også sammen med en av eller begge de andre. Formuleringene varierer i tydelighet, og framstår bare unntaksvis som konkrete eller spesifikke. Dette eksempelvis ved at de formulerer hensikter og intensjoner som kan forstås å angi mål, uten at de nødvendigvis benevnes som sådan i eksplisitte vendinger. De forskjellige formuleringene kan imidlertid deles inn i tre hovedkategorier, basert på hensikter og intensjoner de virker å ha opphav i, heretter benevnt som *beveggrunner*. Disse kategoriene er:

1. Militære og sikkerhetsrelaterte mål.

Disse er eksempelvis benevnt som «kampen mot terror», det vil si tiltak rettet mot personer og grupperinger knyttet til ulovlig krigføring ved bruk av terror. Dette inkluderer kampen mot Al Qaida og Taliban. Målene kan eksempelvis også dreie seg om etablering av ro og orden, være seg i den hensikt å gi andre aktører nødvendig handlingsrom for bistands- og utviklingsarbeid, eller trygghet for befolkningen.

2. Samfunnsutvikling og gjenoppbygging.

Til denne kategorien hører mål knyttet til etablering og utvikling av politiske og offentlige institusjoner, og etablering av et fungerende myndighetsapparat, eksempelvis politi og forsvar. Dessuten tilkommer utbygging av infrastruktur og bygningsmasse, foruten samfunnsstrukturer som helsevesen og utdanningssystem.

3. Allianseforpliktelser og resiprositetstankegang.

Med dette menes mål relatert til alliansekrav som tillegges Norge eller andre partnerland i NATO. Kravene kan være både formelle og uformelle, men sistnevnte gir naturlig nok større grunn for debatt. Etter som deltakerlandene i Afghanistan selv avgjør hva de bidrar med, medfører dette individuelle kost – nytte avveininger hos det enkelte land. Her skal innenrikspolitiske hensyn veies opp mot de sikkerhetspolitiske målsetninger, og ressursbruk veies opp mot behovet for ivaretagelse av landets troverdighet som alliansepartner. Norsk investering i regional egensikkerhet, ved «betaling» med norske bidrag i Afghanistan, kan eksempelvis være uttrykk for resiprositetstankegang i så henseende.

Under hver kategori (mål, midler, metoder) ligger det altså en skjønnsmessig vurdering til grunn, for hvorvidt opphavsteksten tilkjenner mål eller målformuleringer, og tilsvarende vedrørende midler og metoder. Som beskrevet i kapittel 2.9 om metoderefleksjoner, har jeg gjennom å filtrere datamaterialet på denne måten endt opp med de utvalgte tekster. Hvilke utsagn og formuleringer som til slutt er tatt med, er hovedsakelig forankret i at jeg under gjennomlesing har stilt meg følgende spørsmål: *Er dette et dokument, artikkel, avsnitt, eller en setning som antyder en hensikt (mål), enhet, (middel) eller handlemåte (metode)?* Hvis svaret på noen av disse indikatorene er «ja», så er kilden tatt med. Etter som flere av utsagnene kan forstås både/og som mål, midler og metoder, og at dette kan diskuteres, har jeg klassifisert dem på bakgrunn av hvilken kategori som er den mest framtrædende. Der hvor utsagnet eksempelvis bærer mest preg av å beskrive en hensikt eller mål, har jeg plassert utsagnet i denne kategorien. Dette gjør at jeg flere ganger henviser til den samme opphavstekst, når jeg omtaler de respektive

strategikomponentene hver for seg. For hver strategikomponent viser jeg utvalgte eksempler på aktuelle formuleringer, og henviser ellers til de øvrige funn ved hjelp av fotnotene. At samme tekst eller sitat kan tolkes å tilkjennegi både mål, midler og metoder, gjør dessuten at enkelte sitater anføres som relevante for både to og alle tre av disse, samt innenfor flere kategorier av beveggrunner. Selve antallet av identifiserte forekomster vil jeg angi som *høy*, *middels* eller *lav hyppighet*: Dette begrunnes med at eksakte antall kan virke misvisende, all den tid utledningen av strategikomponenter og beveggrunner delvis er basert på skjønn, og ikke kan hevdes eksakte og entydige.

3.1 Mål

I datamaterialet finnes det en rekke forekomster av formuleringer som omtaler mål, eller gir uttrykk for en grunnleggende målsetning. Formuleringene har i stor grad til felles at de er generelle, og flertydige. De kan også tolkes forskjellig med hensyn til i hvilken grad de tjener det høyere nivå's strategi, og dermed hvorvidt de kan anses som midler eller metoder til målsetninger på nivået over. Den samme utfordringen gjelder også innenfor det aktuelle strateginivå. Når målformuleringene har en mindre konkret form leder de i liten grad til å klargjøre eventuell sammenheng med andre hel- eller delmål, noe som gjør at midler og metoder til deres understøttelse heller ikke lar seg identifisere så lett. Målformuleringene er i stor grad ensbetydende med beveggrunnene de understøtter, og som jeg har sortert dem etter.

3.1.1 Militære og sikkerhetsrelaterte mål

Dette er den mest fremtredende beveggrunnen vedrørende målformuleringer i datamaterialet, og har således høy hyppighet. Disse uttrykkes eksempelvis som behovet for sikkerhet og stabilitet, behovet for å skape sivilt handlingsrom, eller kampen mot terror. Førstnevnte omtales gjerne også som forutsetning for å skape det sivile handlingsrommet, så disse argumentene er tett knyttet. Beveggrunnen gjenfinnes i målformuleringer fra 2002 til 2012, og de første argumentene i så henseende knytter seg til behovet for sikkerhet og stabilitet⁶.

I sin redegjørelse for Stortinget fremhevet Jan Petersen (2003) flere ganger viktigheten av sikkerhet og stabilitet for videre utvikling i ønsket retning i Afghanistan. Først ved å konstatere at «Det er bred enighet – både i og utenfor denne sal – om det medansvar vi har for å bidra til å opprettholde internasjonal fred og sikkerhet.» Deretter sa han at: «Sikkerhet og stabilitet er også der [Afghanistan] viktige forutsetninger for en positiv politisk og økonomisk utvikling.» Petersen koblet videre det kommende, norske PRT-engasjementet til målsetningen: «PRT-

⁶ Se også Petersen (2002), Forsvardepartementet (2004), Petersen (2004b), NTB-Reuters-AFP (2005), St. prp. nr. 1 (2007-2008) kap. 1792, Strøm-Erichsen (2007), Stoltenberg (2007), Gahr Støre (2008b) og Strøm-Erichsen (2012)

teamenes viktigste oppgave er å skape stabilitet og sikkerhet i de områder hvor de er utplassert [...]» hvilket han deretter satte som forutsetning for landets utvikling for øvrig.

Stortingsmelding nr. 31 (2004-2005) omtaler også sikkerhet og stabilitet som en grunnleggende intensjon vedrørende norsk og internasjonal innsats i Afghanistan. Den sier blant annet at: «Siktemålet er å tryggje og stabilisere heile landet etappevis» (kap. 3.1). Med dette henvises det til ISAF-styrken i særdeleshet, og de ulike måter ISAF bidrar til slik sikkerhet og stabilitet på. Argumenter knyttet til sikkerhet og stabilitet virker dessuten å være gjennomgående under hele perioden for norsk Afghanistan-deltakelse, og et ytterligere eksempel er hentet fra daværende forsvarsminister Strøm-Erichsens beskrivelser under en skoledebatt i Halden: «Vi må ha stabilitet og sikkerhet, ellers kan verken de humanitære organisasjonene eller FN gjøre noe, svarte Strøm-Erichsen» (Nielsen, 2008).

Forrige sitat indikerer også det neste argumentet knyttet til militære og sikkerhetsrelaterte mål, som er å *muliggjøre sivilt handlingsrom*. Argumentasjonen vektlegger at ro, orden og stabilitet for øvrig, er nødvendig for at sivile organisasjoner og personer – både statlige og ikke-statlige – skal kunne operere. Formulert som mål forekommer en rekke eksempler på slik argumentasjon, noe som det tidligere nevnte sitat fra Jan Petersen (2003) også antydte⁷. Eksempelvis forsvare Strøm-Erichsen (2007) beslutningen om å sende norske spesialstyrker til Kabul, ved å henvise til beveggrunnen om sivilt handlingsrom»

Når vi sender våre best trente soldater til Afghanistan, så er det fordi vi vil skape et større, varig rom for afghansk politisk forsoning og for utvikling. For å gi de sivile organisasjonene økt handlingsrom. For å bidra til lokalbefolkningens tro på morgendagens Afghanistan (Strøm-Erichsen, 2007).

Den samme argumentasjon benytter hun også senere, hvor hun knytter sivil utvikling til forutsetningen om stabilitet og sikkerhet. Spesielt fremhever hun at:

På sivil side har målsettingen vært å bidra til en oppbygging av det afghanske samfunnet slik at nasjonen kan komme seg ut av sin spiral av vold og undertrykkelse. Den militære målsettingen henger nøye sammen med den sivile. Uten sikkerhet kan man ikke bygge samfunnet, og uten samfunnsutvikling får man ikke endret sikkerhetssituasjonen (Strøm-Erichsen, 2012).

I denne artikkelen fokuserer Strøm-Erichsen på at utdanning er en sentral del av de sivile målsetningene, og at nesten 10 ganger så mange barn, hvorav 40 % jenter, nå går på skole, sammenlignet med situasjonen i 2001. Således oppsummerer Strøm-Erichsen de foregående år

⁷ Se også Strøm-Erichsen sitert i Thomassen (2006), Gahr Støre (2010), Barth Eide (2011), og Strøm-Erichsen sitert i NTB (2013)

med norsk innsats, og fremhever særskilt at: «Vi har bidratt til å utvikle et demokratisk alternativ til tyranni og vanstyre» (ibid.).

Det tredje argumentet som kan knyttes til beveggrunnen militære og sikkerhetsrelaterte mål, er *kampen mot terror*. Slike eksempler har jeg funnet både i form av generell målformulering, og at Afghanistan i særdeleshet ikke nok en gang må bli arnested for denne type virksomhet⁸. En aktuell formulering som ble presentert i form av å være en nyhet, ble publisert under regjeringen Bondevik IIs periode: «Den andre [operasjonen Norge foruten ISAF er engasjert i] er den amerikansk-ledede operasjonen «Enduring Freedom» som har som hovedsiktemål å nedkjempe Al-Qaidas terrornettverk» (Forsvardepartementet, 2003a). Nyheten hadde en opprømsende form, og således en ren statusoppdatering uten vesentlig argumentasjon. Statsminister Jens Stoltenberg (2007) underbygget derimot noen år senere terrorkampen med argumenter vedrørende terrorens trussel mot internasjonal sikkerhet. Først i form av den direkte trusselen: «De [Taliban og Al Qaida] søker å tvinge landet tilbake til det terrorveldet som hersket frem til 2001 og som gjorde det til et fristed for planlegging av terrorhandlinger.» Deretter fremhever Stoltenberg den indirekte trusselen: «Taliban søker å skaffe seg inntekter ved å øke produksjonen av narkotika. Det rammer millioner av unge mennesker i Europa, også i Norge.»

Utenriksminister Gahr Støre (2010) understreket også hvordan kampen mot terror fortsatt var et sentralt argument, da han redegjorde for Stortinget om det norske Afghanistan-engasjementet i februar 2010. Støre sa at «Målet vårt er å forhindre at Afghanistan utvikler seg til en base for internasjonal terror», og knyttet dette til en rekke sammenhenger mellom terrorbekjempelse og andre argumenter og beveggrunner om sikkerhet for befolkningen, samfunnsutvikling osv. I følge Strøm-Erichsen har kampen mot terror vært en suksess, noe hun ble sitert på i en artikkel i *Nationen*: «Vi har i alle fall oppnådd en ting, og det er at Afghanistan ikke lenger er et arnested for terrorisme. Den målsettingen har vi lyktes med, sier hun» (NTB, 2012).

3.1.2 Samfunnsutvikling og gjenoppbygging

Ulike formuleringer som omtaler sosial, politisk eller økonomisk utvikling og gjenoppbygging forekommer middels hyppig i datamaterialet. Flere ganger ble slike argumenter nevnt, også i tilknytning til den foregående beveggrunnen om *militære og sikkerhetsrelaterte mål*. De fleste forekomster jeg har funnet, skriver seg til perioden 2001 til 2005. Eksempel⁹ i så henseende er blant andre Krohn Devolds utsagn, sitert i *Aftenposten* i 2001: «I Kabul er det ikke bombing som

⁸ Se også Heløe (2003) og Gahr Støre (2008b)

⁹ Se også Jan Petersen, sitert i Andenæs (2002), Forsvardepartementet (2003b), Petersen (2004b), St. meld nr. 31 (2004-2005)kap. 3.1, Innst. S. nr. 202 (2004-2005), Krohn Devold (2005), Gahr Støre (2009), Gahr Støre (2010) og Barth Eide (2011)

er agendaen, men å få til et styresett som fungerer. Dette skal sikkerhetsstyrken bidra til» (Kristin Krohn Devold, sitert i NTB, 2001). Mindre enn tre måneder etter invasjonen i Afghanistan var i følge Devold hovedhensikten å etablere et fungerende styresett for landet. Året etter uttalte også Jan Petersen i utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget at: «Sikkerhet og stabilitet er grunnleggende forutsetninger for å kunne lykkes i arbeidet med å gjenoppbygge det afghanske samfunnet og skape en bedre hverdag for befolkningen i Afghanistan» (2002). Han understreket dermed viktigheten av båndet mellom den foregående beskrevne beveggrunnen *sikkerhet og stabilitet*, og den inneværende.

Også Statssekretær Gunnar Heløe opprettholdt regjeringens argumentasjon, da han ved høstseminaret på Forsvarets Høgskole i 2003 uttalte at: «Etablering av et stabilt og demokratisk styresett i Afghanistan står helt sentralt for å forhindre at landet igjen skal bli et fristed for internasjonal terrorisme» (Heløe, 2003). Dermed knyttet også Heløe beveggrunnene *samfunnsutvikling og gjenoppbygging*, og *militære og sikkerhetsrelaterte mål* til hverandre. Så sent som i 2013 var argumenter knyttet til inneværende beveggrunn fortsatt aktuelle, og Strøm Erichsen uttalte igjen at slike utfordringer var blant de viktigste: «Afghanerne trenger fortsatt støtte til institusjonsbygging, utdanning, helse og styrking av menneskerettighetene, sier Strøm-Erichsen. Hun understreker at et av målene for den norske tilstedeværelsen i Faryab har vært å trene opp den afghanske hæren» (NTB, 2013).

3.1.3 Allianseforpliktelser og resiprositetstankegang

I tilknytning til målformuleringer nevnes ikke allianseargumenter like ofte som relatert til de to andre beveggrunnene, og har således lav hyppighet¹⁰. I en artikkel i VG i 2002 skrev Kristin Krohn Devold at:

La oss ikke glemme hvorfor norske soldater er involvert i operasjonene i Afghanistan: Vår fremste allierte ble angrepet av terrorister. På samme måte som vi har basert oss på hjelp fra våre allierte dersom vi skulle bli angrepet, har vi den samme plikt til å stille opp for våre venner. Dette er selve fundamentet i norsk sikkerhetspolitikk (Krohn Devold, 2002).

Devold kan her tolkes å hevde at allianseforpliktelsene er det viktigste argument og for norske bidrag til operasjonene i Afghanistan, og trekker videre en linje fra sikkerhetspolitikk til operativ virksomhet på bakken i Afghanistan, uten å gå mer i detalj på denne. Også daværende utenriksminister Petersen fremhevet kultivering av alliansen som et argument, da han under en debatt ved Høgskolen i Bodø uttalte at:

---

¹⁰ Se også Gahr Støre (2009)

Det at Norge nå er villig til å bidra, gjør at vi kan kalle på solidaritet hvis vi kommer i en vanskelig situasjon, sa Jan Petersen - og det ble også svaret hans på spørsmålet om det var forsvarlig også å stille fartøy fra nordområdet til disposisjon i den internasjonale (sic) konflikten (Rein, 2002).

Petersen understreket ytterligere resiprositetstankegangen i denne forbindelse ved å uttale at: «Vi setter inn noe som det er greit å ha på saldoen» (ibid.).

Kultivering av våre allianseforpliktelser kan også tolkes å være nevnt som argument for norske Afghanistan-bidrag i blant andre Stortingsproposisjon nr. 1 (2007-2008), hvor følgende fremheves som en overordnet målsetning: «Dessuten bidrar den [deltagelse med militære bidrag til internasjonale operasjoner] til at vi opprettholder et godt samarbeid med sentrale NATO-allierte og andre nærstående land, hvilket i siste instans også styrker Norges sikkerhet» (kap. 1792). Denne sikkerhetspolitiske forankringen kan forsterkes ytterligere ved at stortingsmeldingen utdyper hvordan bidrag i seg selv kan dempe konflikter tidlig, og dermed forhindre at uro eksporteres til hjemlige trakter. Den «[...] løpende testing og utvikling av Forsvarets evne [...]» (ibid.) som slik deltagelse også medfører, fremheves også som en gunstig synergieffekt. Tyngdepunktet i formuleringene ligger på at ved å bidra i Afghanistan, øker vi vår mulighet for selv å motta støtte fra allierte, skulle det en gang bli nødvendig.

3.2 Midler

I likhet med formuleringer vedrørende mål, er også formuleringene vedrørende midler i mange tilfeller flertydige, og kan således knyttes til både en, to, eller alle tre beveggrunner. Forståelsen av hva som er midler eller ei, beror som tidligere nevnt på hvilket nivå man utgår i fra, og at mål på et lavere nivå kan være et virkemiddel for nivået over. En ytterligere utfordring, som også nevnt vedrørende metoderefleksjoner og utvalg av data, dreier seg om hvorvidt utsagn om konkrete bidrag (midler) kan tolkes å være strategisk inkonsistente i den grad de ikke knyttes til mål eller metoder i samme utsagn.

3.2.1 Militære og sikkerhetsrelaterte mål

Dette er en beveggrunn som vedrørende utsagn om midler, forekommer med høy hyppighet. Disse forekomstene finnes fortrinnsvis i forbindelse med argumenter vedrørende sikkerhet og stabilitet ¹¹: I Petersens redegjørelse beskriver han midler på følgende måte: «Militære tiltak er avgjørende for å trygge sikkerheten i landet. Disse midlene går derfor ikke på bekostning av de ressursene vi bruker på humanitære tiltak og gjenoppbygging, men bidrar også til å støtte for

¹¹ Se også Petersen (2003), Forsvardepartementet (2004), Petersen (2004a), Petersen (2004b), St. meld nr. 31 (2004-2005) kap. 3.1, Krohn Devold (2005), Strøm-Erichsen (2005), Thomassen (2005), St. prp. nr. 1 (2007-2008); kap. 2.5, og Gahr Støre (2008b).

dem» (Petersen, 2002). Utenriksministeren sier imidlertid ikke mer om hva disse midlene består i, etter som det ikke følger noen ytterligere beskrivelse av de *militære tiltak* han nevner. Tiltakene kobles imidlertid til sikkerhet og stabilitet, foruten andre argumenter for norsk engasjement.

En tydeligere formulering vedrørende midler finner vi i Stortingsmelding nr. 31 (2004-2005), hvor faktiske styrkebidrag beskrives mer i detaljer:

Noreg har delteke i ISAF sidan styrken vart oppretta i 2002. I 2004 stod vi for leiinga av den eine av tre bataljonsstridsgrupper i Kabul, der også eit vakt- og sikringskompani inngår. Vidare har Noreg sendt stabsoffiserar til ISAF-hovudkvarteret og personell til det britisk leidde PRT-laget i Meymaneh nord i Afghanistan (kap. 3.1).

Styrkebidragene kobles i stortingsmeldingen til både sikkerhet og stabilitet, og andre argumenter og beveggrunner for norsk engasjement. Det beskrives, som tidligere og senere nevnt, også hvordan (metoder) styrkebidrag skal bidra til dette. Videre nevnes kampen mot terror også som argument for den inneværende beveggrunn. Her knyttet til PRT-enes funksjon som middel: «Likeins er ISAF med på å skape rammevilkår som hindrar at terroristar og andre fiendtlege grupperingar får nytt fotfeste i provinsane der PRT-einingar er etablerte» (St. meld nr. 31, 2004-2005, kap. 3.1). Formuleringen omtaler PRT-ene på generelt grunnlag, ikke spesielt den norske. Det kan dermed diskuteres ytterligere hvorvidt det her er snakk om et middel, i forstand av dette som strategikomponent. Stortingsmeldingen har dessuten – naturlig nok for dokumenttypen – et noe retrospektivt preg¹². Det samme gjelder formuleringer fra den senere Stortingsproposisjon nr. 1 (2007-2008): «Vi har personell i to av NATOs trenings- og mentorlag (OMLT) i Nord-Afghanistan» ... «Norge stiller med en hurtigreaksjonsstyrke basert i Mazar-e Sharif.» [...] «I tillegg leder Norge et regionalt stabiliseringslag (PRT) i Meymaneh [...]» (kap. 2.5). Beskrivelsene av midler er også her retrospektive, og knyttes flere ganger til den inneværende og andre beveggrunner.

Et eksempel på formulering vedrørende midler som skuer fram i tid, er derimot følgende sitat fra Strøm-Erichsen (2005):

Topografi og geografi gjør operasjonen svært krevende. I dette scenarioet er muligheten for å benytte flystøtte i situasjoner der våre styrker blir utsatt for fare meget viktig. Det er denne erkjennelsen som ligger til grunn for regjeringens beslutning om å bidra til ISAF med fire jagerfly for en tre-månderes (sic) periode tidlig i 2006 (Strøm-Erichsen, 2005).

¹² Stortingsmeldinger bærer foruten drøfting av framtidig politikk, også ofte preg av redegjørelse for utført eller pågående aktivitet. I sin tur, er disse ofte bakgrunn for senere Stortingsproposisjoner. (Regjeringen.no, 2014b)

Forsvarsministeren sier her konkret noe om hva vi skal bidra med (middel), hvorfor (mål), og hvordan bidraget skal gi nytteverdi (metode). For øvrig finnes formuleringen i en kontekst der også øvrige beveggrunner, og argumenter til deres støtte, tilkjennegis.

Argumentasjon som knytter midler til militære og sikkerhetsrelaterte mål forekommer også i form av utsagn vedrørende behovet for å skape sivilt handlingsrom: «Regjeringen ønsker at norske bistandsorganisasjoner og også norsk politi i større grad skal delta i områder der norske styrker har bidratt til å få militær kontroll, sier Barth Eide» (Dagsavisen, 2007). I den korte artikkelen siteres statssekretæren videre på at humanitær bistand er et særlig behov i slike områder.

3.2.2 Samfunnsutvikling og gjenoppbygging

Denne beveggrunnen forekommer i relasjon til utsagn om midler med høy hyppighet. I Petersens tale (2004a) fremmer han argumenter knyttet til utvikling av det afghanske styresettet, hvor han også nevner hva Norge bidrar med¹³: «This month we will also be sending a group of police instructors to Afghanistan, who will assist in building up and training an Afghan police and border police force.» I talen kobler han altså i noen grad midler og metoder til behovet for å medvirke til samfunnsutvikling og gjenoppbygging. Petersen omtaler dermed et konkret bidrag som middel, men Gahr Støres formuleringer (2010) forholder seg annerledes til hva middelet er:

Derfor må Afghanistan bli mer stabilt. Sosial og politisk nasjonsbygging og statsbygging i Afghanistan er ikke bare mål i seg selv; de er virkemidler for å bidra til stabilitet og til å fjerne trusselen mot afghanske barn, kvinner og menn – men også mot oss, det internasjonale samfunn, som Norge er en del av (Gahr Støre, 2010).

Gahr Støre sier altså at den ene hensikts mål, er den annens middel. En lignende sammenheng finner vi også i Petersens formuleringer fra den utenrikspolitiske redegjørelsen (2002), hvor han omtaler OEF og ISAF som virkemidler til gjenoppbyggingsarbeidets understøttelse¹⁴: «Militæroperasjonene – både den USA-ledede militære koalisjonen og den internasjonale sikkerhetsstyrken (ISAF)– er nødvendige for å støtte opp under gjenoppbyggingsarbeidet og for å kunne drive effektiv hjelp i Afghanistan.» Midlene Petersen snakker om her, er altså operasjonene i sin helhet. I den grad målsetninger oppfylles, kan de altså virke som midler til å muliggjøre sivil utvikling.

¹³ Se også St. meld nr. 31(2004-2005) kap. 3.1, Krohn Devold (2005), Gahr Støre (2008b) og Utenriksdepartementet (2009)

¹⁴ Se også Heløe (2003), Petersen (2004a), Petersen (2004b), Strøm-Erichsen (2005), St. prp. nr. 1 (2007-2008) kap. 2.5 og Gahr Støre (2008b)

Under daværende formann i NATOs militærkomite, General Raymond Henaults besøk i Norge i 2006, omtalte Forsvarsminister Strøm-Erichsen eventuelle, ytterligere bidrag til ISAF som midler til understøttelse av samfunnsutvikling og gjenoppbygging: «Vårt primære engasjement i Afghanistan er i nord. Her har vi store og viktige oppgaver med fokus på gjenoppbygging av landet. Dersom Norge skal sende flere soldater, er det mest aktuelt å forsterke innsatsen her, sier Strøm-Erichsen» (Krossli, 2006). Strøm-Erichsens omtale av midler i denne sammenhengen er imidlertid svært abstrakt, etter som hun ved hjelp av den lite spesifikke termen «norske soldater» sier «alt og ingenting» om hva eventuelle bidrag skulle bestå i.

3.2.3 Allianseforpliktelser og resiprositetstankegang

Denne beveggrunnen forekommer med lav hyppighet hva gjelder eksplisitte uttalelser vedrørende midler. I den grad midler til kultivering av våre alliansepartnere tilkjennegis, er de generelt meget diffuse og lite spesifikke. Dette eksempelvis i Krohn Devold (2002), hvor termen «norske soldater» benyttes, og som dermed er like upresis som Strøm-Erichsens utsagn nevnt i det foregående avsnitt. En annen formulering som også nærmer seg en kobling mellom midler og alliansehensyn, er Statssekretær Gunnar Heløes utsagn: «Norges militære innsats i Afghanistan er basert på vår gjensidige forpliktelse i NATO og utøvelse av kollektivt selvforsvar som følge av terrorangrepene mot USA» (Heløe, 2003). I den grad Heløe nevner midler i denne sammenheng, er det altså «Norges militære innsats» i sin helhet som kan forstås slik. Her kan det imidlertid tolkes som at norsk militærinnsats i Afghanistan generelt er å anse som middel til understøttelse av allianseforpliktelsene, og således at dette er eksempel på en horisontal sammenheng mellom mål og middel på sikkerhetspolitisk nivå.

3.3 Metoder

I datamaterialet forekommer en rekke uttalelser vedrørende metoder knyttet til aggregerte beveggrunner, på samme måte som mål og midler. Disse spenner fra konkrete benevninger av enheters handlemåter (metoder), som eksempelvis i St. meld nr. 31 (2004-2005), kap. 3.1 til mindre spesifikke formuleringer, der metode bare kan tolkes utledet fra den virksomhet som er naturlig for det nevnte bidrag, som eksempelvis i St. meld nr. 15 (2008-2009) Boks 12.1. Unntaksvis forekommer også metoder eller handlemåter nevnt hyppig, slik Gahr Støre (2006) eksempelvis nevner flere slike behov:

Situasjonen i Afghanistan er meget alvorlig:

- *Taliban og andre opprørsgrupper har i høst vært på offensiven for å undergrave den demokratisk valgte regjeringen, og de må bekjempes.*

- *Forsoningsarbeidet går for langsomt og må forseres.*
- *Afghanske institusjoner og regjeringens autoritet må styrkes, og respekt for lov og orden må opprettes.*
- *Arbeidet med gjenoppbygging og utvikling henger etter og må trappes opp* (Gahr Støre, 2006).

Som vi ser, snakker Gahr Støre i denne talen både om militære og sikkerhetsrelaterte mål, og om samfunnsutvikling og gjenoppbygging. I opphavsteksten nevner Støre dessuten allianseforpliktelser, og dekker dermed alle de tre aggregerte beveggrunnene jeg har funnet i datamaterialet.

3.3.1 Militære og sikkerhetsrelaterte mål

Metoder knyttet til denne beveggrunnen, forekommer med middels hyppighet¹⁵. Først kan nevnes Petersens (2004a) utsagn vedrørende det han benevner som «military means»: «To my mind, the case of Afghanistan clearly shows that, in certain situations, the use of military means is indispensable for building peace and stability.» I denne sammenheng kan «means» tolkes å bety både midler og metoder. Videre kan, som allerede nevnt innledningsvis i kapittel 3.3 om metoder, Stortingsmelding nr. 31 (2004-2005) vise til en mer detaljert beskrivelse av handlemåter (metoder) som ISAF, og underforstått norske styrkebidrag, benytter for å understøtte militære og sikkerhetsrelaterte mål:

I dag medverkar ISAF til stabilitet og tryggleik på fleire måtar: Direkte gjennom vakthald og patruljering, både aleine og saman med den afghanske hæren, og indirekte gjennom trening av denne hæren og - i noko mindre grad - den nasjonale politistyrken. I tillegg deltek ISAF i avvæpning, demobilisering, reform av tryggingssektoren og antinarkotikaarbeid. ISAF vidarefører dessutan mindre sivilmilitære prosjekt innan infrastruktur, skule, vassforsyning, helse og jordbruk (kap. 3.1).

Tilsvarende beskrivelser knyttet til militære og sikkerhetsrelaterte mål finnes eksempelvis også i Stortingsproposisjon nr. 1 (2007-2008): «Nasjonalt eierskap er viktig for at afghanerne på sikt skal ivareta sikkerheten i Afghanistan. Norge støtter derfor NATOs arbeid for trening av afghanske sikkerhetsstyrker og kapasitetsbygging» (kap. 2.1). Her kan metoden tolkes å ligge i den virksomhet norske bidrag utøver vedrørende slik trening og kapasitetsbygging.

---

¹⁵ Se også Petersen (2003), Forsvardepartementet (2004), Krohn Devold (2005), Gahr Støre (2006), Strøm-Erichsen (2007), Thomassen (2006), Gahr Støre (2008b), St. meld nr. 15 (2008-2009) Boks 12.1, og Gahr Støre (2010)

3.3.2 Samfunnsutvikling og gjenoppbygging

Metodebeskrivelser vedrørende denne beveggrunnen forekommer med høy hyppighet¹⁶. I denne pressemeldingen fra Forsvarsdepartementet (2003b) beskrives kort hvilken virksomhet den norske CIMIC-enheten¹⁷ nå og tidligere har bedrevet: «Enheten arbeider i det nord-vestlige Kabul med tilrettelegging for fysisk gjenoppbygging/rehabilitering av veier, skoler, sykehus og annen viktig infrastruktur.» Tilsvarende kan redegjørelsene vedrørende Norges innstilling til ISAFs virksomhet, eksempelvis beskrevet i Stortingsmelding nr. 28 (2006-2007), tolkes å ha en likelydende form. Behovene som skisseres, samt den virksomhet som disse leder til, kan dermed forstås som beskrivelser av metoder til anvendelse:

Etter norsk syn må det framleis arbeidast for større internasjonal samordning, utvida samarbeid med lokale styresmakter og auka gjenreisingsinnsats. [...] ISAF vil difor framleis ha til oppgåve å støtte den breie sivile innsatsen for demokratisering, politisk og økonomisk reform, gjenreising og humanitær innsats. Framfor alt må afghanske styresmakter setjast i stand til å sikre lokal eigarskap (kap. 9).

I likhet med den nevnte stortingsmelding, tok også Jan Petersen (2003) i bruk likelydende vendinger, i sin utenrikspolitiske redegjørelse. Han pekte da særskilt på viktigheten av å etablere politiske institusjoner, politiske verktøy, og politisk kultur som forutsetninger for ønsket utvikling i Afghanistan¹⁸:

PRT-teamenes viktigste oppgave er å skape stabilitet og sikkerhet i de områder hvor de er utplassert, og dermed direkte og indirekte styrke overgangsregjeringens og dermed sentralmaktens innflytelse. Direkte ved å trygge forholdene og dermed sentralmaktens innflytelse. Indirekte ved å skape stabilitet som grunnlag for annen virksomhet, og da i første rekke for økonomisk gjenoppbygging og forbedringer i levevilkårene for den afghanske sivilbefolkning (Petersen, 2003).

Senere formuleringer i Innstilling til Stortinget nr. 202 (2004-2005) tilkjennegir også metode for understøttelse av den politiske utvikling i Afghanistan: «Det er også allmenn enighet om at disse [de norske bidragene til ISAF] må utvides til et større geografisk område enn hovedstaden dersom det skal legges grunnlag for en varig demokratisk utvikling i landet.» Her kan altså metoden forstås å ligge i selve utvidelsen av det geografiske ansvarsområdet, selv om dette som metode kan sies å være en generell og åpen benevnning.

Et siste eksempel på metodeformulering knyttet til samfunnsutvikling og gjenoppbygging, er hentet fra Gahr Støres innlegg under refleksmøtet om «Norge i Afghanistan», hvor han blant

¹⁶ Se også Petersen (2003), Gahr Støre (2006), Gahr Støre (2008a), Gahr Støre (2008b), og Gahr Støre (2010)

¹⁷ Civil Military Cooperation, sivil-militær samarbeidsenhet

¹⁸ Se også Innst. S. nr. 202 (2004-2005), Gahr Støre (2006), St. meld nr. 28 (2006-2007), Gahr Støre (2008a), St. meld nr. 15 (2008-2009) Boks 12.1, Gahr Støre (2009), Utenriksdepartementet (2009), Jonas Gahr Støre, sitert i Trellevik (2010), Grete Faremo, sitert i Hagvaag (2010), og Barth Eide (2011)

annet sa at: «Fra norsk side må vi bidra til å støtte opp om kapasitetsbygging innenfor det afghanske myndighetsapparatet, inkludert politi og forsvar» (Gahr Støre, 2009). Støtten Gahr Støre nevner, kan tolkes som en metode til å avhjelpe den nødvendige kapasitetsbyggingen, selv om dette som metode, i likhet med foregående eksempler, framstår noe udetaljert og åpent.

3.3.3 Allianseforpliktelser og resiprositetstankegang

Det forekommer med lav hyppighet også eksempler på at metodeformuleringer knytter seg til beveggrunnen allianseforpliktelser¹⁹. Først som beskrevet av Statssekretær Heløe (2003), fra høstseminaret ved Forsvarets Høgskole i november 2003:

Norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk dreier seg om å kunne ivareta forpliktelsene i NATO og samtidig håndtere våre nasjonale sikkerhetsutfordringer. [...] Vi bør bidra til at kriser, katastrofer eller væpnede konflikter håndteres og finner sin løsning på et tidligst mulig tidspunkt, før de blir for store og uhåndterlige (Heløe, 2003).

Her kan Heløe tolkes dit hen at det å bidra til internasjonale operasjoner i seg selv er en metode til å ivareta alliansehensyn. Det samme rasjonale understrekes også i senere uttalelser, eksempelvis denne fra utenriksminister Gahr Støre:

Norge er i dag i Afghanistan fordi i) Et enstemmig sikkerhetsråd har sagt at Afghanistan er en trussel mot fred og sikkerhet (jfr internasjonal terrorisme), og ii) solidariteten innad i Nato-alliansen. Nato har påtatt seg oppdrag, som Norge ikke skal unndra seg ifra. En allianse for å skape ny trygghet (Gahr Støre, 2009).

Også Gahr Støre snakker som Heløe generelt om norske bidrag, i og hvordan det at disse avgis generelt er en metode til å kultivere alliansen. Metoden understøtter således Norges sikkerhetspolitiske målsetninger, og de ikke nærmere spesifiserte bidrag blir å anse som midler i så henseende.

3.4 Oppsummerte funn

Jeg startet kapittel 3 med å forklare hvordan kapittelet skulle styres av tre forskjellige spørsmål. Disse etterspurte henholdsvis forekomsten av mål, midler og metoder, samt hvorvidt slike var knyttet til hverandre. Det første spørsmålet var: *I hvilken grad er målsetninger definert og konkretisert?* Uttalelser om mål og målsetninger er som tidligere nevnt sammenfallende med de utledende beveggrunnene. Flere ganger har jeg vist eksempler på at utsagn om mål vedrørende sikkerhet og stabilitet kobles til samfunnsutvikling og gjenoppbygging, mens alliansehensyn nevnes sjeldnere. Utviklingsargumentene har flere ganger blitt knyttet til sikkerhetsargumentene på nærmest sirkulære måter, ved at det ene er en forutsetning for det andre, som igjen understøtter det første, og så videre. Dette medfører en retorisk kompleksitet, og en uklarhet som

¹⁹ Se også Gahr Støre (2006)

gjør det vanskelig å skille ut eksplisitte mål blant midler og metoder. Det kan også være eksempel på at et lavere nivå's mål, er det høyere nivå's middel, og dermed at det foreligger vertikal sammenheng. Samtidig er det flere ganger utydelig hvorvidt sammenhengene er sirkulære innenfor det samme strateginivå, eller om sammenhengene faktisk spenner over flere nivåer. Dette kan selvsagt være et uttrykk for at analyseverktøyet er utilstrekkelig, siden det ikke evner å bringe større klarhet i disse sammenhengene. Dog kan det også indikere et fravær av uttrykte sammenhenger mellom mål og øvrige strategikomponenter, som gjør en «semantisk runddans» nødvendig for å rettferdiggjøre norsk innsats og norske bidrag. Det kan likevel vanskelig benektes at «alt henger sammen med alt», og følgelig at sikkerhet og stabilitet er en like stor forutsetning for utvikling, som utvikling er for sikkerhet og stabilitet. Derfor kan det være på sin plass å anerkjenne at det forekommer også formuleringer som er tydeligere, og hvor sammenhengen mellom mål og det som understøtter disse er mer lineær og åpenbar. Spesielt gjelder dette formuleringer knyttet til beveggrunnen allianseforpliktelser, hvor mål i så henseende nevnes som «[...] fundamentet i norsk sikkerhetspolitikk [...]» (Krohn Devold, 2002), eller entydig knyttet til resiprositet (Rein, 2002). Det innledende spørsmålet kan derfor besvares med at mål og målsetninger generelt er konkretiserte hva gjelder bakgrunnen for at Norge bidrar i Afghanistan, i form av allianseforpliktelsene. I sin beskrivelse av hva norske styrker bedriver i Afghanistan, og hvorfor, uttrykkes derimot målsetninger generelt mindre konkret. I tillegg framstår de til dels svært sammenvevet med andre mål, midler og metoder, slik at de vanskelig kan skilles fra hverandre på en entydig måte.

Det andre spørsmålet som har vært styrende for inneværende kapittel, er: *I hvilken grad beskrives eventuelt hvilke midler som er nødvendig for å innfri målsetningene?* Dette spørsmålet finner langt på vei også sitt svar i det foregående, vedrørende målenes grad av tydelighet. Det forekommer en rekke utsagn som kan benevne norske bidrag i form av å være midler til understøttelse av spesifikke formål, men hvor koblingen mellom middel og mål er uklar. Et eksempel er Jan Petersens (2002) utsagn vedrørende militære tiltak, og hensikten om økt sikkerhet og stabilitet. Det kan virke innlysende hva Petersen mener med «militære tiltak» men det er fremdeles en uavgrenset betegnelse, som kan bety nesten hva som helst. I tråd med tidligere angitt teori kan det holdes for vesentlig at målsetninger best innfris med de riktige verktøy, altså i dette tilfellet kapasiteter som er best skikket til å innfri målene. «Militære tiltak» er i seg selv ikke en benevnelse som tilkjennegir styrkers egnethet, og derfor at formuleringen er eksempel på hvordan midler i liten grad knyttes til målsetninger. Slik mangel på konkretisering gjør at tvil vedrørende sammenhengen mellom mål, midler og metoder kan finne fotfeste.

Samtidig er også sikkerhet og stabilitet som mål tilsvarende lite konkret, selv om dette i likhet med «militære tiltak» har et implisitt innhold. Således er det muligens forståelig om mindre konkrete mål avstedkommer mindre konkrete midler og metoder.

Det siste spørsmålet som har vært styrende for kapittel 3. er: *I hvilken grad beskrives den eventuelt foreskrevne metode å bidra til måloppnåelsen?* I likhet med formuleringer vedrørende mål og/eller midler, omtales metoder langt på vei som inherente i en rekke av formuleringene. Det ovenfor nevnte eksemplet, hvor Petersen (2002) snakker om «militære tiltak» kan tolkes å omhandle både midler og metoder, og dermed at metoder i likhet med midler forblir mindre konkrete. Det forekommer også formuleringer hvor metoder er mer konkrete, som eksempelvis sitert Jonas Gahr Støre (2006), der han benytter formuleringer som [...] «må bekjempes» [...] «må forseres» [...] «må styrkes» [...] «må opprettes» og [...] «må trappes opp». Disse kan forstås som metoder i forstand av at Gahr Støre omtaler behov for flere typer av økt innsats. Samtidig utelukker ikke disse utsagnene at Gahr Støre fremmer behov for ytterligere midler, eller at målsetninger justeres. Tvert i mot kan endring av alle disse være naturlige i forbindelse med en økt innsats som sådan. Dermed blir disse også eksempler på at midler og mål er sammenvevet, og at deres grad av konkretisering korrelerer. Det forekommer også en rekke andre eksempler på at metoder kobles til målsetninger. Eksempelvis beskrives dette utfyllende i Stortingsmelding nr. 31. og 28. (2004-2005); (2006-2007), og Stortingsproposisjon nr. 1. (2007-2008), med flere. I disse beskrives det i generelle vendinger hvilken type virksomhet norske og internasjonale styrker i Afghanistan utøver, i de respektive hensikter å skape sikkerhet og stabilitet, eller bidra til samfunnsutvikling og gjenoppbygging. Vedrørende de mer fåtallige eksempler på metoder knyttet til alliansehensyn, er beskrivelsene derimot vagere, og omtaler på meget generelt grunnlag norsk engasjement som en plikt og nødvendighet.

I tillegg har jeg under gjennomgangen av data gjort følgende interessante observasjoner, som jeg anser relevante for videre drøfting:

- For det første, at utsagn knyttet til alliansehensyn forekommer mindre hyppig enn utsagn knyttet til sikkerhet og stabilitet, og samfunnsutvikling og gjenoppbygging.
- For det andre, at mål, midler og metoder generelt beskrives i svært uavgrensede og romslige termer. Slik disse er nevnt, kan de ofte bety nærmest «alt og ingenting».
- For det tredje, at Stortingsproposisjonene, Stortingsmeldingene og Stortingsinnstillingene framstår som mer detaljerte enn øvrige tekster i datamaterialet.

- For det fjerde, at mål, midler og metoder ved flere tilfeller er svært sammenvevet, og kan tolkes motstridende. Eksempelvis kan mål være det samme som midler, som igjen kan være det samme som metoder.

Disse spørsmålene kommer jeg derfor tilbake til i den påfølgende analysen.

4 Konsistens

I foregående kapittel grupperte jeg utvalgte formuleringer fra datamaterialet i kategoriene mål, midler og metoder. Disse sorterte jeg videre, etter hvilke beveggrunner de var mest forankret i. Som nevnt var det ved en rekke tilfeller mulig å tolke formuleringene flertydig, eksempelvis hvorvidt de tilkjennegav mål, midler eller metoder. Jeg avsluttet også kapittelet med å fremheve noen spørsmål som virket spesielt interessante for den kommende analysen, og disse kommer jeg tilbake til mot slutten av inneværende kapittel.

I tråd med oppgavens forskningsspørsmål 3, skal det inneværende kapittel besvare hvorvidt den norske handlemåten karakteriseres av konsistens. I forbindelse med beskrivelsen av oppgavens analyseverktøy, og oppsummeringen av teoretiske aspekter ved strategibegrepet, utledet jeg dessuten i kapittel 2.7 ytterligere fire spørsmål. Det siste av disse skulle være styrende for det inneværende kapittel, og lød: *I hvilken grad kan det påvises en konsistent sammenheng mellom mål, midler og metoder på og mellom de strategiske nivåene?* Dette vil jeg nå forsøke å besvare ved å drøfte forekomster av horisontal og vertikal konsistens hver for seg, for til slutt å se på disse to dimensjonene under ett. Aller først følger imidlertid noen betraktninger vedrørende de funn som ble påpekt i kapittel 3, om argumenter for Afghanistan-bidragene.

Enkeltstående sitater på bare et par setninger kan vanskelig forventes å rettferdiggjøre hele opphavstekstens meningsinnhold. Dog, selv om hele opphavsteksten tas i betraktning, er det likevel utfordrende å skille mål, midler og metoder i fra hverandre, grunnet de mange tolkningsmulighetene. Dersom målet eksempelvis er å kultivere våre alliansepartnere, kan en militær enhet (middel) bidra til slik målsetning ved at den avgis (metode) til OEF eller ISAF. Den vil samtidig levere kampkraft (metode), og forsøksvis innfri målsetninger på bakken i teateret. Forskjellen består altså i målene: Der målet er alliansekultivering, ligger verdiskapningen i avgivelsen. Avgivelsen gir kredibilitet og forventninger om støtte til norsk sikkerhet i retur. Når målene derimot befinner seg i teateret, ligger verdiskapningen i hva enheten gjør, og hva den kan utrette. Vi ser altså at middelet er det samme i begge kontekster, men at metode og målsetning varierer med hvorvidt det er snakk om allianseforpliktelser, eller

en teaterrelatert beveggrunn. Det kan derfor diskuteres i respektive tilfelle, hvorvidt et utsagn sorterer i kategorien mål, middel eller metode, eller sågar passer i flere kategorier.

Som beskrevet i oppgavens teorikapittel, legger jeg til grunn at strategi betinger en konsistent sammenheng mellom mål, midler, og metoder. I de forskjellige deler av datamaterialet har jeg tidvis identifisert slike strategikomponenter, som i noen grad krever en viss fortolkning av opphavsteksten for at de skal la seg utlede. Jeg legger imidlertid ikke til grunn at en eventuell påvisning av bare en eller to av de tre bestanddelene i respektive opphavstekst, gjør at ufullstendig strategi anses entydig dokumentert. Tvert om bør det holdes for sannsynlig at strategisk tenkning kan ha forekommet, selv om sammenhengen mellom mål, midler og metoder ikke gjengis uttømmende i enhver formulering eller opphavstekst. Utfordringen blir da å systematisere datamaterialet, slik at forekomst av eventuell konsistent sammenheng mellom mål, midler og metoder blir mulig å påvise på et aggregert nivå. Inndelingen av datamaterialets formuleringer etter hvilke beveggrunner de understøtter, er et forsøk på å etablere et grunnlag for slik aggregering. I det påfølgende tar jeg for meg hver av disse beveggrunnene, for å se om konsistent sammenheng mellom strategikomponenter kan påvises. Først vil jeg se nærmere på hvorvidt slike horisontale sammenhenger lar seg finne, og deretter tilsvarende vedrørende vertikale sammenhenger. Som eksempler til å understøtte slike sammenhenger, benytter jeg et utvalg av formuleringene som ble gjengitt i kapittel 3.

4.1 Horisontal og vertikal konsistens

Med horisontal konsistens menes som tidligere beskrevet at midler og metoder kombineres på en måte som gjør at konkrete mål kan innfris. Slike kan være teaterspesifikke mål, som krever teaterspesifikke midler og metoder til sin understøttelse. Eksempelvis kan sikkerhet og ro (mål) i et ansvarsområde vanskelig etableres, uten at militære og sivile virkemidler (midler) applikeres i et tilstrekkelig omfang (metoder), slik at sikkerhetstruslene marginaliseres. For videre å påvise tilstedeværelse eller fravær av vertikal sammenheng mellom strateginivåer, er det nødvendig å undersøke hvorvidt høyereliggende målsetninger knyttes til fullbyrding av underliggende nivåers målsetninger. Dette ved at det lavere nivåes mål, fungerer som middel eller metode for målsetninger på nivået over. I det påfølgende drøftes slike horisontale og vertikale sammenhenger på bakgrunn av de aggregerte beveggrunnene.

4.1.1 Militære og sikkerhetsrelaterte mål

Jan Petersen (2003) nevner i sin redegjørelse for Stortinget at sikkerhet og stabilitet er noe PRT-teamene er ment å besørge i sine ansvarsområder. Således kobler Petersen både middel og

metode til målet om sikkerhet og stabilitet. Stortingsmelding 31. (2004-2005) beskriver også hvordan ISAF generelt, og norske styrker spesielt, bidrar til sikkerhet og stabilitet i Afghanistan. Stortingsmeldingen gjør i stor grad rede for hvilke typer virksomhet og oppdrag styrkene gjennomfører, og hvilke hensikter dette har. Således kan det sies at mål, midler og metoder slik de beskrives her har en horisontal sammenheng, som er middels konsistent. Et ytterligere eksempel på horisontal sammenheng med middels konsistens, er Strøm-Erichsens formuleringer i Nielsen (2008), hvor hun beskriver sikkerhet og stabilitet som en forutsetning for å gi sivile organisasjoner handlingsrom til å bedrive humanitært arbeid. Dette benytter hun som argument for å understøtte at det er behov for et fortsatt, og eventuelt sterkere militært nærvær i landet. Dette eksempelet viser også at to målsetninger på det samme nivå, være seg sivil handlingsrom og sikkerhet og stabilitet, er internt avhengige. De tjener således hverandres hensikt, og de kan begge sies å være midler og metoder til understøttelse av den andre. En slik kompleks sammenheng er vanskelig å gjøre rede for i kun korte termer, men det vesentligste er at formuleringene viser en sammenheng, og at sammenhengene viser konsistens i ved at den interne avhengigheten synliggjøres. Et tilsvarende eksempel forekommer også noen år tidligere, da Jan Petersen (2002) uttalte at militære midler bidro til sikkerhet, og dermed både direkte og indirekte til humanitære tiltak og gjenoppbygging. De ovenfor nevnte eksempler viser altså en viss forekomst av konsistens i horisontal sammenheng mellom mål, midler og metoder. At sikkerhet og stabilitet er noe militære virkemidler bidrar til kan imidlertid tolkes som et svært generelt utsagn, og lite beskrivende for faktiske midler og metoder. Således kan konsistens i sammenhengene mellom mål, midler og metoder ikke anses å være mer enn middels sterk.

Forekomst av vertikal sammenheng mellom måloppnåelse på underliggende nivå, og dennes funksjon som middel eller metode på det overliggende nivå, finner vi eksempelvis i Gahr Støres (2006) redegjørelse for Stortinget. Han sier blant annet at «For det første forutsetter stabilitet at det skapes effektive afghanske institusjoner. Den internasjonale innsatsen må bidra til å styrke kompetansen hos afghanske myndigheter.» Dette utsagnet indikerer en logikk om at bidrag til å styrke kompetanse vil gjøre institusjonene mer kompetente, som i sin tur kan gjøre dem mer effektive. Blir de mer effektive, kan de formodentlig bidra til å bedre situasjonen for den afghanske befolkning, herunder at de i større grad selv evner å opprettholde ro og orden. Slik opprettholdelse av ro og orden vil til slutt gi en stabilitet og forutsigbarhet, som den Støre etterspør. Gahr Støre knytter videre stabilitet og forutsigbarhet til kampen mot terror, og til betydningen for den hjemlige sikkerhetssituasjonen: «Vår innsats for et stabilt Afghanistan er samtidig en innsats for en tryggere verden:» [...] «Trusselen fra et ustabil Afghanistan merkes

også i vårt eget samfunn» (ibid.). Gahr Støre trekker her en linje fra sivil og militær innsats på bakken i, via stabilitet og sikkerhet som kan sies å være en målsetning på innenrikspolitisk nivå i Afghanistan, til norsk og internasjonal sikkerhet. Også i Gahr Støres redegjørelse for Stortinget fire år senere (2010), argumenterte han langs tilsvarende, vertikale linjer av sammenheng mellom strategikomponenter både horisontalt og på tvers av strateginivåene. Støres argumentasjon kan dermed – ved begge anledninger – hevdes å ha vist sterk forekomst av konsistens i vertikal sammenheng mellom strateginivåene.

Det å muliggjøre sivilt handlingsrom er i seg selv et argument som forekommer flere ganger vedrørende militære og sikkerhetsrelaterte mål. Strøm-Erichsen (2007), konstaterer eksempelvis at stabilitet og sikkerhet er en forutsetning for øvrig innsats, som i sin tur også kan lede til ytterligere stabilitet og sikkerhet. Disse formuleringene er svært sammenfallende med Gahr Støres som nevnt over, men forskjellen er at Strøm-Erichsen ikke tilkjenner en vertikal sammenheng på samme måte. Ved å peke på at stabilitet og sikkerhet understøtter sivil innsats, som igjen bidrar til stabilitet og sikkerhet, fremhever hun i større grad en horisontal sammenheng mellom målsetningene, der disse har en sirkulær virkning for hverandre. Også Gahr Støre nevnte slike horisontale koblinger, men de vertikale sammenhengene kom likevel tydelig frem. Selv om temaet i Gahr Støres og Strøm-Erichsens redegjørelse og artikkel er tematisk like, tilkjenner altså bare Gahr Støre en særlig konsistens i vertikal sammenheng mellom strategiske nivå.

Kampen mot terror er et argument under beveggrunnen *sikkerhet og stabilitet*, som nevnes flere ganger i formuleringer knyttet til mål. I sin redegjørelse for Stortinget beskriver Gahr Støre (2010) sikkerhet og stabilitet som verktøy til å understøtte kampen mot terror. Dette viser muligens forekomst av vertikal, strategisk tenkning, etter som Gahr Støre konstaterer at terrorbekjempelse i noen grad forutsetter at sikkerhet og stabilitet opprettes. Dette kan sies å danne belegg for en viss grad av konsistent sammenheng vertikalt mellom strateginivåer, om man legger til grunn at kampen mot terror befinner seg på et høyere strateginivå enn sikkerhet og stabilitet. En slik forutsetning kan være berettiget, dersom kampen mot terror forstås som en internasjonal størrelse, mens sikkerhet og stabilitet i denne sammenheng handler om afghanske forhold.

4.1.2 Samfunnsutvikling og gjenoppbygging

Som sitert i NTB (2001) argumenterte Krohn Devold for at sikkerhetsstyrken som Norge på dette tidspunkt deltok i med spesialstyrker, var nødvendig for å bidra til at et stabilt styresett kunne etableres. Hun uttrykte imidlertid ikke eksplisitte beskrivelser av metode, men det er mulig å tolke utsagnene dit hen at metoden lå implisitt i styrkenes virksomhet. Det kan således

hevdes en viss grad av konsistent sammenheng mellom den hensikt eller mål engasjementet hadde, og de styrker eller virkemidler som ble satt inn til formålet. På den annen side presiserte hun i samme opphavstekst at det norske bidraget utgjorde kun en liten del av sikkerhetsstyrkene totalt sett, og handlet mest om å støtte våre allierte med nisjekapasiteter. Hun gav ellers uttrykk for at Norge hadde større interesse av militær deltagelse på Balkan, enn i Afghanistan. Disse faktorene understøtter således at knytningen mellom horisontale mål, midler og metoder var liten, og således at det forelå liten grad av konsistent sammenheng.

Strøm-Erichsen, som sitert i NTB (2013), beskriver hvordan norsk tilstedeværelse – nå og tidligere – generelt understøtter afghansk samfunnsutvikling. De norske bidragene kobles på denne måten til målsetningene for slik tilstedeværelse. Strøm-Erichsen trekker videre fram opp trening av den afghanske hæren, som et mål for det norske bidraget. Disse er eksempler på sammenheng mellom mål, midler og metode, som viser horisontal konsistens. Tilsvarende eksempler er også Jan Petersens utsagn (2004a), hvor han sier at Norge sender politiinstruktører til Afghanistan i den hensikt å lære opp afghanske politistyrker, samt Gahr Støres formuleringer (2009) med tilsvarende ordlyd. Disse kan også tyde på konsistent sammenheng mellom mål, middel og metode, og at behovet for et fungerende politi og forsvar er det styrende for bidragene. Petersen sier dessuten at utvikling på den ene side, og sikkerhet på den andre, er gjensidig avhengige størrelser i Afghanistan, og at den ene ikke kan eksistere uten den andre. Dette tyder også på sammenheng mellom de to målene på et felles nivå, hvorpå det kan antas at midler og metoder til deres understøttelse er tilsvarende overlappende og sammenflettede. Hvorvidt denne sammenhengen er konsistent, kan diskuteres. Dersom det er en gjensidig sammenheng mellom målene og deres evne til å virke som midler og metoder for hverandre, kan det antas at en eventuell konsistens i sammenhengen følger samme dynamikk. Det er med andre ord krevende å vise at den er til stede, samtidig som dens fravær er like diskutabelt.

Samfunnsutvikling og gjenoppbygging understøttes også flere ganger i utsagn vedrørende understøttelse av styresett. Disse omtaler eksempelvis behovet for å bidra til institusjoner innenfor et slikt styresett (Petersen, 2003). Midler knyttet til beveggrunnen tilkjennevis sjeldnere. De mest detaljerte formuleringene i så henseende finnes i redegjørelsene fra Stortinget, og nevnes ellers fåtallig i andre deler av datamaterialet. De mest detaljerte beskrivelsene av norske bidrag er retrospektive redegjørelser for hva Norge allerede bidrar, eller har bidratt med (Krohn Devold, 2005). Vedrørende metoder, er noen av de tydeligste fra Jan Petersen (2003), hvor utsagn om å trygge forholdene og skape stabilitet benyttes som beskrivelse av hvorledes norske enheter skal understøtte utviklingen av et afghansk styresett. Både mål, midler og

metoder relatert til utvikling av afghansk styresett bærer ellers generelt preg av lav detaljeringsgrad, og fremsettes ved flere tilfeller uten direkte knytning til de to andre strategikomponentene. Om mål, midler og metoder generelt er noe udetaljerte og overgripende, kan det muligens også forventes liten grad av konsistent sammenheng mellom dem. Det motsatte, nemlig at en tydelig sammenheng skulle være tilstede under slike forhold, kan synes urealistisk. Det kan derfor diskuteres hvorvidt strategisk tenkning i forstand av en rasjonell og logisk knytning mellom eksplisitte mål, midler og metoder er til stede, eller ikke. Det virker ikke å være belegg for å hevde at konsistent sammenheng finnes, samtidig som det ikke foreligger entydig belegg for å hevde det motsatte heller.

Når det gjelder forekomst av konsistens i vertikale sammenhenger mellom strateginivåer innenfor *samfunnsutvikling og gjenoppbygging*, finnes det flere, motstridende eksempler. Daværende statssekretær Heløe (2003) argumenterte blant annet for at et funksjonelt styresett i Afghanistan var en forutsetning for å hindre at internasjonal terrorisme igjen skulle finne fotfeste i landet. Heløe trakk i så henseende fram norske bidrag i som viktige, spesielt knyttet til det forestående valget på ny nasjonalforsamling i landet. Dette viser en viss konsistens i sammenhengen mellom målet om et stabilt styresett, og det norske bidraget som middel og metode til understøttelse av dette ved å stå for sikkerheten under grunnlovsforhandlingene i forkant. Denne argumentasjonen for at et taktisk bidrag på vesentlig vis understøtter samfunnsutvikling, er eksempel på en kobling mellom taktiske virkemidler og strategisk måloppnåelse. Således kan det tolkes som en forekomst av strategisk knytning mellom strateginivåer. Bidraget var imidlertid relativt lite i forhold til målsetningen om samfunnsutvikling som sådan, men det viser at måloppnåelse på det lavere strateginivå fungerer som virkemiddel til måloppnåelse på nivået over.

Videre kan Gahr Støres redegjørelse (2010) i Stortinget igjen fungere som eksempel på at vertikal sammenheng og konsistens mellom strateginivåer forekommer. Støre uttalte at:

Sosial og politisk nasjonsbygging og statsbygging i Afghanistan er ikke bare mål i seg selv; de er virkemidler for å bidra til stabilitet, og til å fjerne trusselen mot afghanske barn, kvinner og menn – men også mot oss, det internasjonale samfunn, som Norge er en del av (Gahr Støre, 2010).

Her gir Gahr Støre et eksempel på at målsetninger også kan være virkemidler, noe som stemmer med deres funksjon for ulike strateginivåer. Først kan nasjons- og statsbyggingen anses å være en metode som understøtter målet om en velfungerende afghansk stat, en horisontal

sammenheng. Deretter viser utsagnet også at det nasjonale målet for afghansk sikkerhet vil være av betydning for internasjonal og norsk sikkerhet. Dermed trekker Gahr Støre en vertikal linje fra afghanske innenriksforhold, til norsk sikkerhetspolitikk. Her ser vi altså at Gahr Støres argumenter kan tolkes å understøtte konsistens mellom nivåer av strategi, og at nasjons- og statsbygging tjener overliggende strateginivåer. Først ved at han tilkjennevir horisontal konsistens mellom statsbygging og stat, selv om denne som sagt artikuleres noe tvetydig. Deretter tilkjennevir vertikal konsistens, ved at nasjons- og statsbygging settes i sammenheng med høyere nivåers strategikomponenter.

Strøm-Erichsen (2005) gir også en fyldig utredning vedrørende det norske Afghanistan-engasjementet, og dets forankring i en helhetlig tilnærming vedrørende samfunnsutvikling og gjenoppbygging. Statsråden tilkjennevir således en rekke horisontale sammenhenger mellom norsk innsats og mål vedrørende gjenoppbygging, men knytter ikke disse til målsetninger på andre strateginivåer enn det inneværende. Hun sier eksempelvis ikke noe om hvordan samfunnsutviklingen bidrar til mål på et høyere strateginivå, herunder hvorfor det er viktig for Norge å bidra. Dermed kan det se ut til at den helhetlige tilnærmingen Strøm-Erichsen omtaler befinner seg innenfor et enkelt strateginivå, og således at konsistent, vertikal sammenheng mangler. Det at Strøm-Erichsen ikke tilkjennevir slike vertikale sammenhenger betyr ikke nødvendigvis at de ikke finnes, men artikkelen fokuserer særskilt på den holistiske forståelsen av Norges Afghanistan-engasjement, noe som kunne være en naturlig kontekst for beskrivelse av eventuelle vertikale sammenhenger mellom strateginivåer. Et ytterligere eksempel på slik manglende, vertikal sammenheng, er formuleringene vedrørende det norske Afghanistan-engasjementet i Stortingsmelding nr. 28 (2006-2007). Der omtales blant annet den norske beslutningen fra februar 2007 om å sende spesialstyrker, som et ledd i etterlevelse av Norges allianseforpliktelser. Deretter understrekes viktigheten av gjenoppbygging og samordning av militær og sivil innsats, i den hensikt å bidra til demokratisering og utvikling. Stortingsmeldingen omtaler altså styrkebidraget relatert til det sikkerhetspolitiske nivå vedrørende allianseforpliktelsene, og deretter til det afghanske, innenrikspolitiske nivå vedrørende behovet for samarbeid, gjenoppbygging og utvikling. Det synliggjøres imidlertid ikke en sammenheng mellom disse strateginivåene, som eksempelvis hvordan tilfredsstillelse av afghanske målsetninger kan understøtte den norske sikkerhetspolitikken. Dermed kan mangel på konsistent, vertikal sammenheng sies å foreligge i dette eksempelet, etter som de to nærliggende strateginivåene omtales i kun horisontale termer hva gjelder logikken mellom mål, midler og metoder.

4.1.3 Hensyn til allianseforpliktelser og resiprositetstankegang

Som påpekt i kapittel 3.4 forekommer generelt argumenter eller strategikomponenter med forankring i alliansehensyn mindre hyppig enn hva gjelder øvrige beveggrunner. Dette kan synes underlig, etter som annen forskning tyder på at det motsatte burde være tilfellet. Erik Bøifot hevder i sin masteroppgave at det primært er hvorledes Norge kan støtte NATO som har kjennetegnet politisk debatt vedrørende Afghanistan-bidragene, og ikke hva som er mest hensiktsmessig for situasjonen på bakken (Bøifot, 2007, s. 67). Janne H. Matlary sier også at: «Som i andre små vestlige NATO-land legger også norske politikere avgjørende vekt på forholdet til USA» (2012, s. 136), underforstått at kultivering av alliansen og dens hegemon USA er et naturlig primærmotiv for småstaten. Om Bøifots og Matlarys beskrivelser er riktige, framstår det som påfallende at formuleringer vedrørende allianseforpliktelser og resiprositet er de mest fåtallige, hva gjelder forekomst av uttalelser i mitt datamateriale, som knytter seg til denne beveggrunnen.

Å ta hensyn til allianseforpliktelser, eller å legge resiprositetstankegang til grunn, tar i sin natur utgangspunkt i det sikkerhetspolitiske nivå. Disse argumentene peker begge på målsetninger knyttet til Norges behov for å kultivere NATO og alliansepartnerne, slik dette ble beskrevet i kapittel 2.6 om småstatsstrategi. Dermed kan eventuell forekomst av midler og metoder horisontalt knyttet til slik målsetning også forventes å befinne seg på det sikkerhetspolitiske strateginivå. Relevante midler og metoder kan i så henseende være norske militærbidrag generelt, noe Krohn Devolds (2002) formuleringer kan understøtte. Her sier hun at norsk deltagelse i Afghanistan skyldes angrepet på vår fremste allierte, og dermed at det er i tråd med fundamentet for norsk sikkerhetspolitikk å trå støttende til. Dette framstår som en viss allokering av midler og metoder, i forstand av hva norske styrker er og hva de gjør, til målet om å støtte en alliansepartner. Dermed kan det sies å foreligge en sammenheng mellom mål, middel og metode, som er konsistent. Også andre formuleringer som viser tilsvarende horisontal sammenheng mellom mål, midler og metoder knyttet til allianseforpliktelser og resiprositet, benevner norske bidrag generelt som midler og metoder til slikt formål. Dette eksempelvis ved Heløes (2003) formulering om at norsk militærinnsats er basert på allianseforpliktelsene, eller Gahr Støres (2009) utsagn om at solidaritet med våre alliansepartnere er viktig. Det foreligger således flere forekomster av konsistent sammenheng mellom horisontale mål, midler og metoder på sikkerhetspolitisk nivå, hva gjelder beveggrunnen allianseforpliktelser og resiprositetstankegang.

Som nevnt, er beveggrunnen *allianseforpliktelser og resiprositet* i sin natur knyttet til det sikkerhetspolitiske nivå. Vertikal knytning til det underliggende strateginivå er således ikke en

like nødvendig forutsetning for at målet skal innfris, som eksempelvis vedrørende *kampen mot terror*. Dette fordi mål, midler og metoder relatert til alliansegrunnen i første rekke følger en horisontal logikk, hvor det at bidraget (middel) faktisk avgis (metode) er det som understøtter fortsatt eller ytterligere goodwill (mål) fra alliansen. I hvilken grad bidraget gjør en forskjell på bakken i teateret, er ikke nødvendigvis så viktig for denne målsetningen. På den annen side kan det antas at suksess på bakken neppe er irrelevant, men relatert til hensikten om alliansekultivering kan selve bidragsavgivelsen holdes for å være det viktigste.

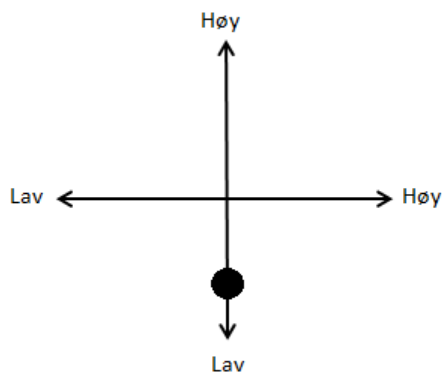
Vedrørende målformuleringer argumenterte Krohn Devold (2005) for at norske bidrag til Afghanistan først og fremst var forankret i allianseforpliktelsene: «La oss ikke glemme hvorfor norske soldater er involvert i operasjonene i Afghanistan: Våre fremste allierte ble angrepet av terrorister.» I samme artikkel skriver hun om viktigheten av terrorbekjempelse, demokratisering, og andre formål med det norske og det internasjonale engasjementet. Disse viser som tidligere nevnt horisontale koblinger mellom mål, midler og metoder innenfor respektive nivåer av strategi, men ikke vertikale knytninger til det sikkerhetspolitiske nivået. Heller ikke Gahr Støre (2009) knytter utsagn vedrørende alliansehensyn til underliggende strateginivåer, selv om han nevner både disse og allianseperspektivet i sin tale.

4.1.4 Horisontale og vertikale funn

Det foreligger flere eksempler på horisontale sammenhenger mellom mål, midler og metoder innenfor de tre beveggrunnene, hvor en fellesnevner for disse er at målene kommer tydeligere fram enn hva gjelder midler og metoder. Jeg har dog flere ganger funnet at målene er lite konkrete, og generelle. Ved noen tilfeller har målformuleringer vært så upresise, at de nærmest kunne bety «alt og ingenting», hvilket gjør at midler og metoder til målets oppnåelse også blir tilsvarende upresise. Dette kan muligens forklare hvorfor utsagn om midler og metoder viser en ytterligere fåtallig og svak forekomst, relativt til målformuleringene: Mål som ikke er tilstrekkelig tydelige og konkrete, kan være vanskelige å operasjonalisere, og følgelig kan de få begrenset funksjon som retningsvisere for valg av midler og metoder. Disse faktorene kan i sin tur være bakenforliggende til at sammenhengene mellom mål, midler og metoder generelt framstår som bare middels konsistente: Det kan virke logisk at mål, midler og metoder som til dels er mindre tydelige, ei heller kan vise en vesentlig grad av konsistent sammenheng. Imidlertid skiller argumenter knyttet til beveggrunnen *allianseforpliktelser og resiprositetstankegang* seg positivt ut i så måte. Vedrørende disse virker både mål, midler og metoder å ha en større grad av tydelighet enn hva gjelder øvrige beveggrunner, noe som også virker å korrelere med mer konsistente sammenhenger mellom strategikomponentene.

Jeg har ellers i liten grad funnet formuleringer i datamaterialet, som tilkjenner konsistens i vertikal sammenheng mellom strateginivåer. Noen få unntak i så henseende, gjelder som nevnt Gahr Støres redegjørelse (2010), hvor han tidvis knytter mål, midler og metoder til hverandre både horisontalt og vertikalt. Min påstand om funn av konsistente, vertikale sammenhenger gjelder imidlertid bare denne opphavsteksten. Altså er funnene få, men konsistente. At det ikke har latt seg gjøre å finne flere, gode eksempler, kan likevel være en indikator på lav forekomst av vertikal, strategisk tenkning. Dette sammenfaller i så fall med Morten Line Anderssens (2013, s. 78) funn, som i sin masteroppgave påviste at det foreligger en svak kobling mellom det han benevner som det politisk-strategiske nivå og det taktiske nivå i Norge. I så fall kan dette bidra til å forklare hvorfor politiske uttalelser i så liten grad bærer preg av å tilkjenne et rasjonale som viser at det underliggende nivå styres av det politiske. Dessuten påpeker Janne H. Matlary (2012, s. 133) at Afghanistan er en «optional war» for Norges del, som vi ikke er avhengige av å vinne. Dermed preges krigføringen – i følge henne – heller ikke av at den politiske agenda setter det å vinne krigen i høysete, men snarere at alliansehensyn har forrang. I så fall virker det påfallende at nettopp formuleringer knyttet til alliansehensyn og resiprositet forekommer med lavere hyppighet enn øvrige beveggrunner, i henhold til mine undersøkelser. Om mine funn er representative i så henseende, kan muligens Ida Maria Omas (2013, s. 293) funn vedrørende innenrikspolitiske variabler som viktige for norske bidragsbeslutninger, være relevante. Hun fant blant annet at Stoltenberg II-regjeringen i høy grad tilpasset seg sin juniorpartner Sosialistisk Venstreparti, og avslag på flere bidragsforespørsler fra NATO hadde slik sammenheng. Om så var tilfelle, er det ikke utenkelig at allianseargumenter generelt har vært tonet noe ned, siden den nevnte regjering kom i posisjon. Mitt materiale gir ikke umiddelbart belegg for å påpeke signifikant forskjell hva gjelder slik forekomst før og etter regjeringsskiftet i 2005, men spørsmålet kunne med hell ha vært studert nærmere.

Det mine funn samlet leder til, er at graden av konsistens i horisontale og vertikale sammenhenger mellom strategikomponentene, generelt kan beskrives som middels i horisontal forstand, og lav i vertikal forstand. Dog må jeg understreke at dette er et aggregert resultat. Visualisert i den tidligere anvendte modellen, ser det slik ut:

Figur 3, horisontal og vertikal konsistens i den norske handlemåten

At den horisontale konsistensen settes til middels, skyldes i første rekke at det på tross av tidvis forekomst av tegn på sammenheng mellom mål, midler og metoder i horisontalplanet, spesielt hva gjelder alliansegrunnen, er strategikomponentene generelt lite konkrete. Det forekommer som nevnt også en ubalanse mellom de hyppigere nevnte mål, og de mindre hyppig nevnte midler og metoder. Den vertikale konsistensen vurderer jeg samlet sett å være lav, noe som skyldes meget fåtallig forekomst av sporbar konsistens mellom strategikomponenter på tvers av strateginivåer.

4.2 Resultatdiskusjon

I det foregående har jeg forsøkt å påvise tilstedeværelse eller fravær av konsistent sammenheng mellom mål, midler og metoder relatert til de respektive beveggrunner som datamaterialet har gitt grunnlag for å utlede. Dette har jeg forsøkt å gjøre ved å skille på horisontale sammenhenger mellom mål, midler og metoder på samme nivå, og vertikale sammenhenger der måloppnåelse på et underliggende nivå fungerer som middel eller metode på det høyere strateginivået. I det påfølgende vil jeg nå drøfte noen ytterligere interessante observasjoner, og jeg tar således opp igjen noen av spørsmålene fra slutten av kapittel 3.4. Først vil jeg drøfte variasjoner i hyppigheten av beveggrunnenes forekomst, og deretter forskjeller vedrørende hvordan mål, midler og metoder er knyttet til disse beveggrunnene. Til slutt vil jeg drøfte beveggrunnenes forhold til hverandre, og hvordan disse overlapper eller er koblet sammen.

4.2.1 Strategikomponentenes hyppighet

Det at datamaterialet hyppigere tilkjenner mål og målformuleringer, enn det som er tilfellet vedrørende formuleringer om midler og metoder, gjør det videre utfordrende å vurdere hvorvidt sammenhengen mellom strategikomponentene er konsistent. Påvisning av midler og metoder krever i stor grad at opphavstekstene tolkes bredt og liberalt, etter som de i mindre grad enn mål

kommer tydelig fram. Dette kan indikere at det foreligger ubalanse vedrørende strategikomponentenes innbyrdes vektning i det kognitive domenet. Med dette mener jeg eksempelvis at mål i mindre grad følges ad av midler og metoder, og dermed at det som artikuleres og framstilles tyder på manglende sammenheng mellom mål, midler og metoder. Følgelig bærer sammenhengene heller ikke vesentlig preg av å være konsistente. Imidlertid beviser ikke nødvendigvis dette en reell ubalanse innenfor strategien. Det kan eksempelvis tenkes at midler og metoder i en operasjon er mindre naturlige å utdype fra politisk hold, i motsetning til mål og målsetninger. Det kan også være slik at midler og metoder som eventuelt tilkjennegis fra politisk hold helt naturlig får en mindre konkret form, etter som de skal peke mot aggregerte, overordnede og mer generelle mål. Dermed kan konkretisering og økt detaljnivå være noe som i første rekke kjennetegner strategikomponenter på underliggende nivåer. Dette vil eksempelvis være naturlig dersom målet oppgis å være den relativt uavgrensede «kampen mot terror». Da kan midler og metoder på samme nivå formodentlig også ha en tilsvarende udefinert og aggregert form. Midler i så henseende kan altså snarere forventes uttalt som «militære styrker» enn «vakt- og sikringsstyrken», og at metoder formuleres som «militær innsats» heller enn «vakthold». Dette kommer – som tidligere nevnt – i tillegg til at politiske utsagn om en spesifikk militærenhet kan forekomme, også uten at enheten nødvendigvis må være del av et strategisk rasjonale.

4.2.2 Strategikomponenter og beveggrunner

Videre har målformuleringene i datamaterialet generelt vist seg tydelig koblet til en av de utledede beveggrunnene. Dette har ikke vært like tydelig hva gjelder formuleringer vedrørende midler og metoder. Der hvor mål har blitt nevnt, har disse langt på vei vært sammenfallende med en beveggrunn. Derimot har midler og metoder som nevnt over, vist seg mindre hyppig knyttet til mål og beveggrunner. Etter som flere utsagn om midler og metoder ikke har hatt en entydig, men snarere svak eller flertydig knytning til slike mål og beveggrunner, kan det hevdes at disse er eksempler på manglende konsistens mellom mål, midler og metoder. Samtidig kan det ikke uten videre påstås at uidentifiserbar eller utydelig sammenheng er ensbetydende med fravær av sammenheng. Det kan tvert i mot bare være at den forble usagt i den aktuelle tekst eller tale. Det kan likevel antas at hvorvidt politiske formuleringer tilkjennegir større eller mindre grad av strategisk forekomst, i alle fall kan være en signifikant indikator på strategi og strategisk tenkning. Skulle eksempelvis aldri målsetninger for Afghanistan-bidragene nevnes, kunne det også være grunn til å tvile på faktisk forekomst av strategi. Der hvor mål, midler og metoder kommer tydeligst til uttrykk, er for en stor grad i dokumentene fra Stortinget. Eksempelvis de

utenrikspolitiske redegjørelsene, eller stortingsmeldinger og stortingsproposisjoner. Disse har til dels et retrospektivt utgangspunkt, og således et rapporterende preg. I og med at det strategiske rammeverket slik dette er beskrevet i oppgavens kapittel 2, fremhever at strategi knytter seg til framtiden, kan det diskuteres hvorvidt formuleringer av slik retrospektiv karakter er eksempler på strategi. Det kan derfor argumenteres for at retrospektet gjør at noe etterrasjonalisering kan påregnes, og dessuten generelt at retrospektive, politiske uttalelser neppe kan forventes å være svært selvkritiske. At mål, midler og metoder tidvis framstår som mer eksplisitte og konkrete i stortingsdokumentene enn det øvrige datamaterialet, kan derfor ha sammenheng med at de bare delvis omhandler framtidige mål, midler og metoder.

4.2.3 Bevegrunnenes forhold til hverandre

Sammenhengene mellom de påviste beveggrunner er mange, og de kan tenkes sammenkoblet i en vev av innbyrdes relasjoner. Likevel virker særskilt *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang* å ha utgangspunkt det sikkerhetspolitiske nivå, til forskjell fra øvrige beveggrunner, som ikke har en like ensidig kobling til sikkerhetspolitikk. *Samfunnsutvikling og gjenoppbygging*, og *militære og sikkerhetsrelaterte mål*, kan derimot sies å være av større betydning for utviklingen internt i Afghanistan. Av de identifiserte beveggrunner kan *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang* altså anses å knytte seg til mål på norsk, sikkerhetspolitisk nivå, mens *militære og sikkerhetsrelaterte mål*, samt *samfunnsutvikling og gjenoppbygging* er beveggrunner som knytter seg mer spesifikt til forholdene i det afghanske teateret. Skillet mellom bevegrunnenes nivåtilhørighet kan derfor sies å følge av den domene verdiskapningen finner sted, forutsatt at målsetningen innfris: Allianseforpliktelser og resiprositet har med norske sikkerhetspolitiske interesser å gjøre, mens de øvrige beveggrunner har først og fremst betydning for Afghanistan.

Det er imidlertid ikke slik at *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang* alene knytter seg til det sikkerhetspolitiske nivå, mens de to andre beveggrunnene utelukkende er koblet til lavere nivåer. Eksempelvis er argumentet vedrørende kampen mot terror, som jeg har sortert under *militære og sikkerhetsrelaterte mål*, også av en viss relevans i forhold til norsk sikkerhetspolitikk. Dette fordi utfallet av terrorbekjempelsen i Afghanistan også er av betydning utenfor landets grenser, og således ikke utelukkende er av teaterspesifikk betydning. Utfallet av kampen mot terror er, som tidligere nevnt, dessuten noe knyttet til øvrige beveggrunner. Dette etter som terrorbekjempelsen kan avhenge av at grunnleggende sikkerhet, velferd og samfunnsstrukturer i Afghanistan på en varig måte erstatter de tomrom som tidligere har gitt rom og grobunn for terrorvirksomhet. På den annen side er kampen mot eller seieren over terror –

dersom noe slikt er mulig – en svært aggregert størrelse. Terror har til alle tider, og i store deler av verden, vært et stridsmiddel knyttet til konflikt. Derfor, at kampen mot terror som sådan finner sted i Afghanistan, kan holdes for å være en noe snever tilnærming. Dermed hvorvidt kampen mot terror vinnes eller tapes lokalt i Afghanistan, kan neppe forventes å være avgjørende i et globalt perspektiv, om enn viktig. I så henseende er det heller ikke av imperativ betydning hva Norge bidrar med til terrorbekjempelsen i Afghanistan, eller hvordan. Dette fordi norske styrker har representert en kun liten del av det totale styrketilfanget, og dermed kan tillegges en andelsmessig liten relevans for utfallet av krigføringen totalt sett. *Kampen mot terror* kan dessuten være en utilstrekkelig avgrenset størrelse til at mer konkrete midler og metoder lar seg knytte til den på konsistent vis. Dette etter som *kampen mot terror* nærmest kan sies å bety «alt og ingen ting». Det virker eksempelvis vanskelig å forestille seg at noen alliert aktivitet i Afghanistan de siste 13 år ikke kunne argumenteres for som direkte eller indirekte del av kampen mot terror. En slik tilnærming gjør også at det kognitive tilfanget av mulige midler og metoder til terrorkampen blir tilsvarende uinnskrenket.

Hva gjelder *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang*, framstår koblingen til norske bidrag ytterligere svake. Det kan eksempelvis tenkes at om man skulle mislykkes fullstendig i Afghanistan, kan Norge likevel ha opparbeidet seg den ønskede kredibilitet og goodwill i alliansen, og dermed at allianseforpliktelsene man forsøkte å etterkomme, og således den hjemlige sikkerhet, ble innfridd. Det kan dog selvsagt argumenteres for at hvorvidt norske styrkebidrag bidrar mye, noe, eller lite til operasjonene de er del av, også har relevans for dynamikken vedrørende resiprositet og allianseforpliktelser. I NATO diskuteres byrdefordeling eksempelvis også langs linjer av hvilke land som har påtatt seg de mest «skitne» oppdragene, eller har færrest caveats²⁰ og dermed er de mest anvendelige. Imidlertid kan slike sammenhenger være av en betydning som er vanskelig å måle eller anslå. Likevel kan det at Norge faktisk bidrar anses å være det viktigste vedrørende beveggrunnen *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang*, mens hvordan, eller med hvilke kapasiteter er viktigst vedrørende de to andre beveggrunnene.

På bakgrunn av diskusjonen vedrørende den sikkerhetspolitiske beveggrunnen *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang*, kan det argumenteres for at midler og metoder er av mindre betydning, og at det ikke nødvendigvis er så viktig hva Norge bidrar med. Imidlertid kan beveggrunnene *militære og sikkerhetsrelaterte mål* og *samfunnsutvikling og gjenoppbygging* også sies å være underleverandører til det høyere strateginivå. I vertikal forstand, tjener disse

---

²⁰ Vilkår og begrensninger vedrørende hvordan eller hva styrkene kan brukes til, satt av bidragsnasjonen.

altså som midler og metoder til vertikal verdiskapning opp mot målsetningene på sikkerhetspolitisk nivå, selv om relevansen som sagt er diskutabel.

4.3 Oppsummering

Som nevnt innledningsvis i kapittel 4. vedrørende hvordan den norske handlemåten kan karakteriseres, virker det å variere hvorvidt formuleringer vedrørende mål, midler og metoder framstår som konkrete, detaljerte, og knyttet til hverandre. Likevel preges de generelt av at formuleringene heller mot svak og liten grad av de nevnte karakteristika. Enkelte formuleringer framstår unntaksvis som mer konkrete og detaljerte, men i disse tilfellene er også formuleringene for en stor del funnet i tekster av til dels retrospektiv karakter. Dette passer heller ikke så godt sammen med definisjonen av strategi som knyttet til fremtiden, slik denne ble beskrevet i kapittel 2.1. Tvert i mot er en stor del av de studerte tekster preget av flertydige og uspesifikke formuleringer, slik at det blir diskutabelt hvorvidt de faktisk tilkjenner mål, midler og metoder i forstand av disse som strategikomponenter. Dette er ikke nødvendigvis unaturlig, etter som politikk har en ideologisk grunnkomponent (Connolly, 1967, s. 2-4). Således kan politisk språkbruk tidvis preges av normative og konseptuelle formuleringer, som har en begrenset grad av konkretisering og detaljrikdom. Siden politikken i sin natur befinner seg på det øverste strateginivå, er det kanskje ikke unaturlig at de styrende politikeres uttalelser ofte får et overordnet og lite avgrenset preg. Dette i lys av Betts (2000) teori om at det enkelte strateginivå styrer det underliggende, og tjener det eventuelt overliggende. Det kan således tenkes at styring versus overstyring medfører et dilemma som gjør at politiske formuleringer generelt blir reserverte. Dette betinges muligens også i noen grad av forholdet mellom politikere og fagmilitære, og teori vedrørende sivil-militære relasjoner kan by på relevante forklaringer i så henseende²¹. Det kan utvilsomt være utfordrende for det politiske nivå å erverve, opprettholde og omsette en forståelse for de utfordringer som preger en kompleks operasjon. Slike utfordringer bidrar altså muligens til å forklare hvorfor politiske formuleringer i mindre grad tilkjenner involvering vedrørende mål, midler og metoder på de underliggende nivåer. På en annen side finnes det også indikasjoner på at manglende konkretisering av- og kobling til lavere strateginivåer kan skyldes en regelrett mangel på slik helhetlig strategi. Da Jan Tore Nilsen studerte det militærstrategiske rasjonale vedrørende norsk deltagelse i militære operasjoner siden den kalde krigens slutt, fant han ved utspørring av nasjonale beslutningstakere følgende:

---

²¹ Sivil-militære relasjoner omhandler i denne sammenheng hvordan det sivile maktapparatet forholder seg til militæresenet, hvordan makt fordeles, og hvorledes kontroll med militæret foregår. Den amerikanske statsviteren Samuel P. Huntington har skrevet boken *The Soldier and the State*, foruten en rekke senere utgivelser og tekster, som problematiserer og drøfter faktorer og utfordringer knyttet til dette aspektet ved politikk og militærmakt. Temaet utdypes ikke ytterligere i denne oppgaven.

«Svarene varierte noe, men hadde et grunnleggende fellestrekk. Få av dem la nevneverdig vekt på selvstendige norske militærstrategiske tanker om hva man konkret skulle oppnå ”på bakken”» (Nilsen, 2011, s. 241). I så fall kan Nilsens funn også bidra til å forklare hvorfor horisontale sammenhenger generelt virker å ligge i spekteret svak til middels konsistente, samt at vertikale sammenhenger virker svake.

I flere tilfeller har det også vært mulig å tolke argumenter og beveggrunner både som mål og midler, eller midler og metoder. Blant annet skyldes det at disse tidvis er komplekst og/eller sirkulært sammenvevet, og omtales som internt avhengige på en måte som gjør det vanskelig å påvise en lineær logikk mellom dem. Det framgår dermed utydelig hvorvidt det egentlig er snakk om strategi, eller snarere om policybegrepet er bedre egnet til å beskrive disse sammenhengene. Janne H. Matlary beskriver eksempelvis hvordan strategibegrepet misvisende benyttes om tiltak man ønsker å gjennomføre i henhold til «Faryab-strategien» fra 2009, noe som snarere er uttrykk for policy (Matlary, 2012, s. 115). Slik jeg beskrev policy i kapittel 2.4 framgår det at policy blant annet ikke tar hensyn til det interaktive samspillet med motstanderens vilje og handlinger. Flere av de ovenfor nevnte forekomster av det som tilsynelatende er strategikomponenter, viser seg altså vanskelige å forstå i en strategisk kontekst, både horisontalt og vertikalt. Dette kan tyde på at de snarere er uttrykk for policy enn strategi.

5 Konklusjon

I begynnelsen av denne oppgaven presenterte jeg følgende problemstilling: *I hvilken grad har strategisk tenkning ligget til grunn for norske bidrag til OEF og ISAF i Afghanistan?* Problemstillingen ble deretter operasjonalisert på de tre forskningsspørsmålene:

1. Hvordan kan strategi defineres og analyseres?
2. Hvilke argumenter har regjeringen Bondevik II og Stoltenberg II lagt til grunn for Afghanistan-bidragene?
3. I hvilken grad karakteriseres den norske handlemåten av konsistens?

Hensikten med denne inndelingen, var først å etablere et teoretisk rammeverk for forståelsen av strategi, som er et meget vidt omdiskutert begrep. Ved først å operasjonalisere strategibegrepet slik jeg gjorde i kapittel 2, kunne dette legges til grunn for det videre arbeidet. På bakgrunn av den utledede begrepsforståelse etablerte jeg et analyseverktøy, som tar utgangspunkt i følgende forståelse. I tråd med forskningsspørsmål 1, kan strategi altså defineres på følgende måte:

- For det første, at strategi handler om fremtiden, og beskriver hvorledes en ønsket framtidstilstand skal erstatte en nåtidig tilstand.
- For det andre, at operasjonalisering av slik strategi innebærer å definere mål, midler og metoder som i størst mulig grad gjør utvikling i retning av den ønskede framtidstilstand finner sted.
- For det tredje, at strategi er interaktiv og dynamisk, og tar høyde for påvirkningen motstridende viljer kan medføre for våre valg og disposisjoner av mål, midler og metoder.
- For det fjerde, at strategi eksisterer i horisontale nivåer, som styrer og underbygger hverandre i et vertikalt hierarki.

Disse forutsetningene kan anses som indikatorer på strategi, og deretter at strategi kan analyseres ved å vurdere forekomsten av de fire indikatorene. I tillegg har jeg beskrevet hvordan strategi kan forstås å være noe annet enn eksempelvis policy eller doktrine. I tillegg finnes ytterligere beslektede begreper, som tidvis blandes med, eller omtales som strategi, slik Harald Høiback (2011) har beskrevet i det aktuelle bokkapittelet. Ved å fastholde de fire indikatorene jeg har nevnt over som absolutt nødvendige for å tilfredsstillte strategidefinisjonen, vil disse raskt bidra til å avklare hvorvidt den foreliggende strategi faktisk kan påberope seg slik tittel. Om det ikke er strategi vi har med å gjøre, må det nødvendigvis være noe annet vi står ovenfor. Hvorvidt så er tilfelle har ikke bare retrospektiv interesse vedrørende evaluering, men kan også fungere som generell veileder vedrørende utforming av ny strategi. En vesentlig hensikt med å studere og analysere strategi, er åpenbart å finne noe som kan bidra til at framtidig strategi blir bedre enn den fortidige. Således er muligens ikke det analyseverktøy jeg har definert svært banebrytende, men egner seg like fullt som grunnleggende verktøy til å etterprøve både tidligere, nåtidig og framtidig strategi. Skulle en hvilken som helst strategi vise dårlig samsvar med en eller flere av de nevnte indikatorer, kan det tolkes som en advarsel, og grunn for ytterligere gjennomgang, utredning og utvikling av det foreliggende produkt.

I kapittel 3. besvarte jeg forskningsspørsmål 2, vedrørende argumenter regjeringene Bondevik II og Stoltenberg II la til grunn for Afghanistan-bidragene. Dette operasjonaliserte jeg ved å la tre av de fire spørsmålene som ble utledet i form av verktøy for videre analyse i kapittel 2.7 danne styring og struktur for kapittelet. Disse tre spørsmålene omhandlet konkretiseringsgrad, og sammenhengen mellom mål, midler og metoder. Her fant jeg at ved flere tilfeller var formuleringene mangetydige, og strategikomponentene bare delvis konkrete og knyttet til hverandre. Imidlertid fant jeg at argumenter vedrørende *allianseforpliktelser* og

resiprositetstankegang utpreget seg positiv i så henseende, og at slike formuleringer, dog fåtallige, generelt virket tydeligere og mer spesifikke enn hva gjaldt øvrige beveggrunner. For øvrig var det tidvis vanskelig å skille strategikomponentene fra hverandre, og det forekom en rekke eksempler på at disse ble sammenblandet og tvetydig artikulert. Mål, midler og metoder forelå altså bare delvis og variabelt med noen grad av tydelighet, noe som følgelig kunne indikere en tilsvarende moderat grad av strategisk tenkning.

I kapittel 4 analyserte jeg i tråd med Forskningsspørsmål 3 hvorvidt den norske handlemåten var preget av konsistens. Dette på bakgrunn av hvorvidt horisontale og vertikale sammenhenger mellom de uttrykte mål, midler og metoder som ble identifisert i kapittel 3, kunne påvises. Det viste seg at konsistens i sammenhengene mellom strategikomponentene korrelerte med deres manglende tydelighet, og følgelig at horisontal konsistens generelt og i beste fall viste middels grad av konsistens. Vertikale sammenhenger forekom fåtallig, og knyttet seg til kun én opphavstekst. Disse viste riktignok høy grad av konsistens, men i fravær av andre forekomster og funn av tilsvarende sammenhenger, anses likevel den vertikale konsistensen generelt å være lav. Blant de horisontale sammenhengene var dessuten de mest konsistente og detaljerte – dog fåtallige – formuleringene å finne i dokumenter med et retrospektivt preg. Dette gjorde at formuleringene framsto som mindre i tråd med strategiindikatoren framtidfokus. Derfor, med hensyn til de allerede nevnte utfordringer vedrørende formuleringenes mangetydige preg, blir det ytterligere vanskelig å gi entydig svar på grad av horisontal og vertikal konsistens. Jeg anslår likevel at forekomsten av konsistens – og dermed rasjonalitet – svært generelt forekommer i moderat grad i det horisontale perspektivet, og i mindre grad i det vertikale perspektivet. Unntak var som nevnt vedrørende *allianseforpliktelser* og *resiprositetstankegang*, hvor enkeltforekomster av konsistens i horisontale sammenhenger kunne påvises, samt vertikalt i én enkelt opphavstekst.

Vedrørende mine undersøkelser vil jeg påpeke at det jeg faktisk har målt, er hva våre politikere har *sagt*, og ikke hvorvidt det uttalte sto i samsvar med faktiske bidrag og handling. Det erkjennes også at jeg ved å se på et avgrenset spekter av politiske formuleringer, kan ha gått glipp av data som ville nyansert mine funn ytterligere. Likevel forutsetter jeg at uttalelser fra aktuelle regjeringsrepresentanter samsvarer med de faktorer og hensyn som beslutninger ble fattet etter. Således holder jeg formuleringene for å være gode indikatorer på graden av strategisk tenkning, om ikke alene bevis på sådan. Disse aspektene representerer en utfordring vedrørende oppgavens forhold til validitet, og spesielt begrepsgyldigheten. Det er derfor på sin plass å påpeke at oppgaven undersøker og besvarer hvorvidt regjeringenes argumentasjon kan indikere

tilstedeværelse av slik tenkning, ikke hvorvidt det faktisk foreligger slik tenkning. Oppgaven gir således ikke belegg for å hevde at den norske handlemåten vedrørende OEF og ISAF i Afghanistan rent faktisk kjennetegnes av mangel på strategisk tenkning, men argumentasjonen indikerer generelt ikke at dette har høy forekomst. Svaret på oppgavens problemstilling blir derfor at det ikke foreligger indikasjoner på vesentlig grad av strategisk tenkning vedrørende norske bidrag til OEF og ISAF, men et fravær av slik tenkning er heller ikke uttrykkelig dokumentert.

I hvilken grad spor av strategisk tenkning i formuleringer kan anses som representative indikatorer på faktisk, strategisk tenkning, er åpent for debatt. At denne indikatoren – blant andre – derimot er høyst relevant, er både innlysende og grunnleggende for det anvendte forskningsdesign. Det er likevel disse nevnte aspekter som leder til at oppgavens begrepsgyldighet kan og må diskuteres. Således har jeg ikke fullt ut tilfredsstilt det ambisjonsnivå jeg hadde for å besvare oppgavens problemstilling, men oppfatter likevel at den er besvart så langt de selvvalgte rammer har gjort dette mulig. Et vesentlig ankepunkt knytter seg i første rekke til datautvalget, og at ytterligere kilder og metoder som kunne bidratt til datatriangulering ikke ble benyttet. Dette er imidlertid kritikk som kan rettes mot mange forskningsarbeider, og et fullstendig og entydig svar på min problemstilling kunne således fordre et forskningsopplegg som langt overgår det format masteroppgaven gir rom for. Hensikten med det valgte tema og problemstillingen, var forsøksvis å finne ytterligere svar på noe som en rekke forskere, studenter, forsvarspersonell og journalister med flere, tidvis har ytret mer eller mindre kvalifiserte meninger om: I hvilken grad norsk deltagelse i internasjonale operasjoner har forankring i strategiske avveininger, altså at avveiningene var planmessige, framtidsrettede, langsiktige, nyttemaksimerende, rasjonelle og adekvate, samt tok hensyn til den interaktive logikken vedrørende andre og motstridende viljer. Om ikke slik forankring fant sted, kunne hypotetisk sett beslutninger om bruk av militærmakt i ytterste konsekvens være ad-hoc baserte og tilfeldige, noe som i seg selv er etisk problematisk. I tillegg kan man spørre seg hvordan militær maktbruk uten god strategisk forankring skal lykkes, når man vet at selv den mest gjennomtenkte strategi ikke kan garantere seier. En kontinuerlig evaluering og drøfting av slike tema vil derfor til enhver tid være aktuell, etter som det kan bidra til å belyse svakheter og feil man forsøksvis kan lære av, og unngå i framtiden.

Som nevnt i oppgavens innledning, er strategibegrepet en svært uavgrenset størrelse, på tross av at det virker å herske en bred enighet om begrepets kjerneverdier. Å legge strategibegrepet til grunn for studier, vil derfor føre til at funn og konklusjoner preges av den aktuelle

begrepsforståelse som anvendes. Dessuten kan jeg vanskelig forestille meg at en enkelt studie alene, kan finne eksklusive og entydige svar på spørsmålene relatert til norsk strategi i Afghanistan. Følgelig vil et spekter av innfallsvinkler for studium, med dertil tallrike studier, funn og konklusjoner, kunne gi individuell relevans for en kumulativ beskrivelse av helheten. Som et tilskudd til denne floraen av tekster og studier, anser jeg oppgaven å være et lite, men relevant bidrag. Det kunne dog være interessant å studere tematikken ytterligere grundig, eksempelvis ved å sammenholde norske, militære ordredokumenter med politiske beslutningsdokumenter. Dette for bedre å studere graden av konsistens i vertikale sammenhenger mellom nivåer av strategi, og fra politikk til operasjoner. Videre ville studier som sammenlignet to eller flere land kunne belyse eventuelle forskjeller mellom statenes tilnærming, og hvorvidt strategisk tenkning forekom tydeligere eller svakere i sammenlignbare stater. Slike forskjeller kunne også indikere hvorvidt strategisk tenkning er et utbredt styringsverktøy hos norske styresmakter, og styrke eller svekke den påstand som mine funn kan indikere: Strategisk tenkning vedrørende bruken av militærmakt, har fortsatt et noe uutnyttet potensiale hos norske politikere.

6 Litteraturliste

- Andenæs, U. (2002, 12. april). Afghanistan besøk: Petersen møter norske soldater, *Aftenposten*, s. 6.
- Anderssen, M. L. (2013). *Norsk tilnærming til opprørsbekjempning: Illusjon eller realitet?* Masteroppgave, Forsvarets Stabsskole, Oslo.
- Atlanterhavskomiteen. (2014). Norske bidrag i Operation Enduring Freedom. *Norge i Afghanistan*. Hentet 3. februar, 2014, fra <http://www.atlanterhavskomiteen.no/nettsider/afghanistanpakken/militær-innsats/norske-bidrag-i-oef>
- Barnett, M. N., & Levy, J. S. (1991). Domestic sources of alliances and alignments: The case of Egypt, 1962-73. *International Organization*, 45(3).
- Barth Eide, E. (2011, 13. desember). Nyttig innsats, *Dagens Næringsliv Morgen*, s. 30.
- Betts, R. K. (2000). Is strategy an illusion? *International Security*, 25(2).
- Betts, R. K. (2001). The Trouble with Strategy: Bridging Policy and Operations. *JFQ: Joint Force Quarterly* (29), 23.
- Bøifot, E. (2007). *Det norske militære engasjementet i Afghanistan - idealisme eller egeninteresse?*, Forsvarets Høgskole, Oslo.
- Connolly, W. E. (1967). *Political Science and Ideology*: Atherton Press.
- Dagsavisen. (2007, 17. januar). Ikke flere soldater, *Dagsavisen*, s. 16.
- Diesen, S. (2012a). Forord. I S. Diesen (Red.), *Strategi: Mellom vitenskap, intuisjon og etikk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Diesen, S. (2012b). Hva er militærstrategi? – Har vi behov for slik tenkning i Norge? I V. L. Owsen & T. E. Sæveraas (Red.), *Norsk luftmakt over Libya: Suksess uten innflytelse? : GILs luftmaktseminar 2012* (Vol. 27, s. 174 s.). Trondheim: Tapir Akademisk Forlag
- DSS (Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon). (2014a). Dokumenter. *Informasjon fra regjeringen og departementene*. Hentet 18. Februar, 2014, fra www.regjeringen.no/nb/dok.htm?id=439279
- DSS (Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon). (2014b). Formål, organisering og historikk. *Informasjon fra regjeringen og departementene*. Hentet 18. Februar, 2014, fra <http://www.regjeringen.no/nb/Om-nettstedet/strategi-organisering-og-historikk-.html?id=450433>
- Forsvardepartementet. (2003a). *Status norske bidrag til "Enduring Freedom" og ISAF*. Oslo: Forsvarsdepartementet Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeldinger/2003/status_norske_bidrag_til_enduring.html?id=234030.
- Forsvardepartementet. (2003b). *Status of Norwegian contributions to ISAF and "Enduring Freedom"*. Oslo: Forsvarsdepartementet. Hentet fra

- http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemedlinger/2003/status_of_norwegian_contributions.html?id=234166.
- Forsvardepartementet. (2004). Press release 1/2004, 06.01.04 *Norwegian Force Continues its ISAF Mission in Kabul*. Oslo: Forsvarsdepartementet.
- Forsvarets Høgskole. (2014). Databaser og lenker: Atekst. Hentet 10. februar, fra hogskolene.forsvaret.no/forsvarets-hogskole/biblioteket/databaser/Sider/databaser.aspx
- Gahr Støre, J. (2006). *Redegjørelse for Stortinget 24. oktober 2006: Afghanistan. Norsk engasjement*. Oslo: Utenriksdepartementet Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2006/afghanistan-norsk-engasjement-.html?id=273563>
- Gahr Støre, J. (2008a). *Afghanistankrigen - korstog for vestlige verdier? Globaliseringskonferansen, Folkets hus i Oslo, 7. november 2008*. Oslo: [regjeringen.no](http://www.regjeringen.no): Dokumentarkiv. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2008/afghanistan_samordnet.html?id=499116#.
- Gahr Støre, J. (2008b). *En samordnet plan for Norges bidrag til Afghanistan. Redegjørelse for Stortinget, 5. februar 2008*. Oslo: [regjeringen.no](http://www.regjeringen.no): Dokumentarkiv. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2008/afghanistan_samordnet.html?id=499116#.
- Gahr Støre, J. (2009). *Refleksmøte om "Norge i Afghanistan". Studentersamfundet i Oslo, 14. mai 2009*. Oslo: [regjeringen.no](http://www.regjeringen.no): Dokumentarkiv. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2009/afghanistan_dns.html?id=566596.
- Gahr Støre, J. (2010). *Redegjørelse om utviklingen i Afghanistan og Norges sivile og militære engasjemet i landet. Stortinget, 9. februar 2010 (Regjeringen Stoltenberg II)*. Oslo: Utenriksdepartementet Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/ud/taler-og-artikler/2010/afghanistan_utvikling.html?id=592976#.
- Gilje, N., & Grimen, H. (1995). *Samfunnsvitenskapenes forutsetninger: Innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi*. Oslo: Universitetsforl.
- Hagvaag, E. (2010, 1. juli). Endrer ikke kurs, *Dagbladet*, s. 10.
- Heløe, G. (2003). *Norges deltagelse i internasjonale militære operasjoner: Hvorfor, hvor og hvordan. Foredrag på høstseminar på Forsvarets Høgskole 19.11.2003*. Oslo: Utenriksdepartementet Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Taler-og-artikler-arkivert-individuelt/2003/norges_deltagelse_i_internasjonale.html?id=266753#.
- Høiback, H. (2011). Hva er strategi? I H. Edström & P. Ydstebø (Red.), *Militærstrategi på norsk: en innføring* (s. 435 s. : fig.). Oslo: Abstrakt.
- Innst. S. nr. 202. (2004-2005). *Innstilling fra utenrikskomiteen om samarbeidet i NATO i 2004*. Oslo: Stortingets Informasjonstjeneste Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2004-2005/inns-200405-202/?!v1=0>.

- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (2 utg.). Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kjøhlberg, A. (2007). *Livet i hegemonens skygge - en småstats sikkerhetslogikk*. Kjeller: Forsvarets forskningsinstitutt.
- Kjøhlberg, A., & Nyhamar, T. (2011). Småstater i internasjonale operasjoner *FFI-rapport 2011/01698*. Hentet fra www.ffi.no/no/Rapporter/11-01698.pdf
- Kommunal- og Moderniseringsdepartementet. (2009). Den statlige kommunikasjonsplakaten. Hentet 10. Februar, 2014, fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/lover_regler/retningslinjer/2009/statens-kommunikasjonspolitik/del-1-mal-og-prinsipper-.html?id=582091
- Krohn Devold, K. (2002, 10. juni). Norge i Afghanistan, *Verdens gang*, s. 40.
- Krohn Devold, K. (2005). *Forsvarsministerens redegjørelse, 2. juni 2005: Den videre innsats i Afghanistan*. Oslo: Forsvarsdepartementet. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/fd/Nyheter-og-pressemeddelinger/2005/forsvarsministerens_redegjorelse.html?id=234868.
- Krossli, j. I. (2006, 23. mai). Neppe norske soldater til Sør-Afghanistan, *Dagsavisen*, s. 16.
- Lægreid, P. (2013, 9. Oktober 2013). Byråkrati - eit skjelsord eller eit kvalitetstrekk? *Ytring*. Hentet 17. Februar, 2014, fra www.nrk.no/ytring/er-norsk-forvaltning-i-krise_-1.11287540
- Matlary, J. H. (2012). "Events my dear boy, events" - Strategiske krav til sikkerhetspolitikken. I S. Diesen (Red.), *Strategi: mellom vitenskap, intuisjon og etikk*. Oslo: Universitetsforlaget
- Nielsen, A. (2008, 26. januar). Mener flere bør lære av Norge i Afghanistan, *Dagsavisen*, s. 6.
- Nilsen, J. T. (2011). Strategi og politiske prosesser. I H. Edstrøm & P. Ydstebø (Red.), *Militærstrategi på norsk: En innføring*. Oslo: Abstrakt Forlag.
- NTB-Reuters-AFP. (2005, 17. desember). Norske soldater i livsfare, *Bergens Tidende*, s. 15.
- NTB. (2001, 30. desember). Norsk innsats er begrenset til Afghanistan, *Aftenposten*, s. 4.
- NTB. (2012, 5. desember). Strøm-Erichsen ser store utfordringer, *Nationen*, s. 6.
- NTB. (2013, 14. mai). Ferdigå (sic) krige, *Klassekampen*, s. 5.
- Oma, I. M. (2008). *Internasjonal militær deltakelse: En analyse av Stoltenberg II-regjeringens sannsynlige avveininger mellom kostnader og fordeler av å imøtekomme forespørsler om styrkebidrag til International Security Assistance Force*. Masteroppgave, Universitetet i Oslo, Oslo.
- Oma, I. M. (2013). Stoltenberg ii-regjeringens beslutninger om styrkebidrag til ISAF. I G. Fermann (Red.), *Utenrikspolitik og norsk krisehåndtering*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Petersen, J. (2002). *Utenrikspolitisk redegjørelse i Stortinget, 16. oktober 2002*. Oslo: Utenriksdepartementet. Hentet fra

- http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Taler-og-artikler-arkivert-individuelt/2002/utenrikspolitisk_redegjorelse_i.html?id=266304.
- Petersen, J. (2003). *Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget, 15. desember 2003. Norske bidrag til internasjonale operasjoner og samlet innsats i Afghanistan og Irak i 2004*. Oslo: Utenriksdepartementet. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Taler-og-artikler-arkivert-individuelt/2003/utenriksministerens_redegjorelse.html?id=267722.
- Petersen, J. (2004a). *Fighting terror and promoting peace. The Norwegian perspective. Stanford University, California 14. April 2004*. Oslo: Utenriksdepartementet Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Taler-og-artikler-arkivert-individuelt/2004/fighting_terror_and_promoting_peace-the.html?id=268457.
- Petersen, J. (2004b). *Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget, 14. juni 2004*. Oslo: Utenriksdepartementet Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/ud/Taler-og-artikler-arkivert-individuelt/2004/utenrikspolitisk_redegjorelse_for-2.html?regj_oss=1&id=268628.
- Posen, B. R. (2009). The sources of military doctrine. I R. J. Art & K. N. Waltz (Red.), *The Use of force: Military power and international politics*. Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Regjeringen.no. (2014a, 24. april 2013). Kronologisk utvikling av det norske styrkebidraget i Afghanistan. *Internasjonale operasjoner*. Hentet 3. februar, 2014, fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/tema/utenlandsoperasjoner/kronologisk-utvikling-av-det-norske-bidr.html?id=632365>
- Regjeringen.no. (2014b, 17. januar 2014). Proposisjoner og meldinger. *Dokumenter*. Hentet 8. mai, 2014, fra <http://www.regjeringen.no/nb/dok/regpubl.html?id=1751>
- Rein, M. (2002, 30. januar). Ingen diskuterte med Høyre-min (sic), *Nordlys*, s. 14.
- Savic, D. (2009). *Norwegian strategic culture: A key to understanding the Norwegian approach to the use of force*. Masteroppgave, Forsvarets Stabsskole, Oslo.
- Sloan, E. C. (2012). *Modern military strategy: An introduction*. New York: Routledge.
- St. meld nr. 15. (2008-2009). *Interesser, ansvar og muligheter. Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk. Tilråding fra Utenriksdepartementet av 13. mars 2009, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Stoltenberg II)*. Oslo: Utenriksdepartementet. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-15-2008-2009-/14.html?id=548732>.
- St. meld nr. 28. (2006-2007). *Om samarbeidet i NATO i 2006. (Regjeringen Stoltenberg II)*. Oslo: Utenriksdepartementet. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stmeld/2006-2007/Stmeld-nr-28-2006-2007-/9.html?id=465198>.
- St. meld nr. 31. (2004-2005). *Om samarbeidet i NATO i 2004. (Regjeringen Bondevik II)*. Oslo: Utenriksdepartementet. Hentet fra

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stmeld/20042005/stmeld-nr-31-2004-2005-/3.html?id=407583>.

- St. prp. nr. 1. (2007-2008). *Tilråding fra Forsvarsdepartementet av 21. september 2007, godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Stoltenberg II)*. Oslo: Forsvarsdepartementet. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dok/regpubl/stprp/2007-2008/stprp-nr-1-2007-2008-.html?id=484147>.
- Stoltenberg, J. (2007). *Derfor er Norge i Afghanistan, kronikk i Aftenposten 22. november 2007*. Oslo: Statsministerens kontor. Hentet fra <http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/smk/taler-og-artikler/2007/derfor-er-norge-i-afghanistan.html?id=491689>.
- Strachan, H. (2010). Strategy or Alibi? Obama, McChrystal and the Operational Level of War. *Survival*, 52(5).
- Strachan, H. (2011). Strategy and contingency. *International Affairs*, 87(6).
- Strøm-Erichsen, A.-G. (2005, 26. desember). Norges innsats i Afghanistan, *Dagbladet*, s. 46.
- Strøm-Erichsen, A.-G. (2007, 23. februar). Norsk innsats i Afghanistan, *Verdens Gang*, s. 39.
- Strøm-Erichsen, A.-G. (2012, 14. desember). Grunn til forsiktig optimisme, *Dag og tid*, s. 30.
- Thomassen, C. (2005, 10. november). USAs krig er legitim, *Dagbladet*, s. 15.
- Thomassen, C. (2006, 16. september). "Nato kan vinne", Intervjuet: Anne-Grete Strøm-Erichsen, *Dagbladet*, s. 14.
- Trellevik, A. (2010, 22. november). Snart på vei hjem?, *Dagsavisen*, s. 16.
- Utenriksdepartementet. (2009). *Nyhet, 12.06.2009. Strategi for helhetlig innsats i Faryab-provinsen i Afghanistan*. Oslo: Utenriksdepartementet. Hentet fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/nyheter/2009/faryab_strategi.html?regj_oss=1&id=566387.
- Wedin, L. (2009). *Från politiskt projekt till militär handling: En introduktion till militärstrategin*. Stockholm: Försvarshögskolan.